

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 8

Aug

1944.

Pris 50 öre

STOCKHOLM

Medlemskap i statsunderstödd **SJUKKASSA**

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens

erkända sjukkassa.

Sedan Ni fyllt 40 år är det för sent!

**ÖSTRA SVERIGES
ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA**
Sveavägen 61 — STOCKHOLM
Tel. 23 09 85

Inga spruckna putsytor mer om vid re-
vetering användes **ARMERINGSMAT-
TAN IDEAL**. Armeringsmattan **Ideal**
är tillverkad av **prima vassrör o. galv-
trådduk** o. nedbringar reparationskost-
naderna i avsevärd grad. **Stockholms
Reveteringsfabrik, K. M. Johansson,**
Norrtullsg. 34, Stockholm. Tel. 33 27 05.
Tillverkar vanliga reveteringsmattor
av högsta kvalitet. Utför gipsrörnings-
arbeten på entreprenad. **Begär offert!**

"STUREHOF"

STUREPLAN

Specialrestaurang för

FISK och SKALDJUR

ERICSSONS PLATTSÄTTNING
Tranebergsvägen 50 Telefon 25 66 85
TRANEBERG

Plattor — Kakelugnar
Öppna spisar

Södermalms Slakteri A.-B.
Kött- & Charkuteriaffär

Fabrik och kontor: Horns-
gat. 66 B. Tel. Växel 23 02 50

Försäljningslokaler: Långholmsgatan
12—14, Hornsgatan 66 B. Tel. 23 02 50

EMBALLAGE

flyttningar ombes. över hela lan-
det av fackkunnigt folk. De bästa
referenser finnes från läkare, apo-
tekare m. fl. Tel. 51 94 49

G. ZEDEL

BETALD ANNONSPLATS

BODEN

Kommanditbolaget **BETONG**

SANDER & C:o, Hednoret

Telefoner: Boden 650 16, 650 60, Bastu-
träsk 37, Kalix 300, Umeå 36 92.

HEDENBRONS KAFÉ

rekommenderas vid utflykter och
promenader

Gott kaffe — Hembakat bröd

Telefon 23 57 — BODEN

BORÅS och SÖDRA ÄLVSBOGSLÄN

RÖR- & -SANITET, Kinna

Tel. 104 05 **Klaesson & Son** Tel. 104 05

Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.

Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran.

Säljer all modernaste materiel inom
branschen.

FÖR DET MODERNA HEMMET

Gör ett besök på vår utställning!
Där kommer Ni alldeles säkert att
få en hel mängd goda uppslag för
Ert hems möblering.

SKENE MÖBELAFFÄR

— Tel. 401 27 —

EKSJÖ

BETALD ANNONSPLATS

FELLINGSBRO

BETALD ANNONSPLATS

GÄLLIVARE

O. H. LUNDKVISTS
Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

Praktiska Byggnadsaktiebolaget

Hamntorget 1 GÄVLE Telefon 29 68

Utför allt inom branschen.
Införda offert.

BUSS-CAFÉET

(FULLSTÄNDIG KAFÉÖRELSE)

Gävle Tel. 65 73

OBS! Även till avhämtning och
utskickning.

S. HEMSTRÖMS SPECERIAFFÄR

Tel. 26 95. **STRÖMSBRO.** Tel. 26 95.
REKOMMENDERAS

GÄVLE

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 — Gefle — Telefon 44 99

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

LJUSKOPIA

Staketgatan 15, GÄVLE

MODERN LJUSKOPIERING

Tel. 4770

Lantmännens Tryckeri

VESTLUND & Co.

N. Kungsgat. 31 - GÄVLE - Tel. 30 83

Specialitet: Tidningar och Tidskrifter

Värme-, vatten- och avloppsledningar

Davoust Rörledningsaffär A. B.

Telefon 11 73, 36 73 GÄVLE

Firman etabl. 1899

GÖTEBORG

BIRGER ERIKSSON Juvelerare

Engelbrektsgat. 39 B (hörnet av Arkivg.)
Telefon 16 25 05

Förlovningsringar o. Vigslingor

Nysilver

Nya arbeten samt reparationer utföras
fort och till billigaste priser

HÄLSINGBORG

En verkligt god kopp kaffe

dricker man på

KAFFEREPET

Drottninggatan 17 - Tel. 10 41

Spec. goda vetekransar. Be-
ställningar på tårtor mottagas.

KALMAR

Montering av gengasaggregat

Förstklassiga bilreparationer

A.B. Sievert & Fornander

KALMAR - Telefoner 7, 215, 15 15

NYA KONDITORIET

Södra vägen 10 Tel. 22 37

REKOMMENDERAS

Förstklassiga konditori-varor. Be-
ställningar av Tårtor etc. mottagas.
SERVERING AV GOTT KAFFE.

GYNNA ANNONSÖRERNA

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

AUG. 1944

Utkommer en
gång i månaden
7:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Förbundsmötets facit

Representanter för De Lungsjukas Riksförbunds lokalavdelningar i landet ha åter varit samlade till rådslag i huvudstaden. Det var en stor och representativ församling, som Förbundets ordförande kunde hälsa välkommen till vårt sjätte årsmöte; man kunde räkna till över 100-talet ombud, representerande alla delar av vårt land, från Norrbotten i norr till Skåne i söder, från Östergötland till väst-Sverige. Det var rekord ifråga om deltagarantalet och ifråga om antalet representerade föreningar, vilket är alldeles naturligt, när det gäller en organisation, som är stadd i så snabb utveckling som De Lungsjukas Riksförbund.

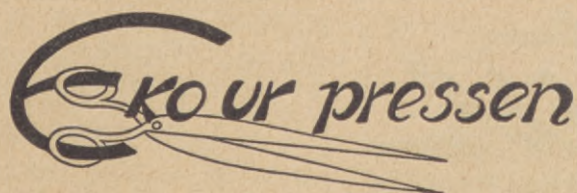
Det konstaterades att det nu förflutna verksamhetsåret kan betraktas som Förbundets verkliga genombrötsår. Förbundet och de strävanden, det företräder, har nu fått oreserverat erkännande från såväl statliga som kommunala myndigheter, den verksamhet, Förbundet utövar, de resultat som genom denna verksamhet uppnåtts, de arbetsuppgifter, Förbundet gjort till sina ha vunnit respekt och förtroende icke blott hos myndigheterna utan även bland den stora allmänhet, som kommit i kontakt med Förbundet och dess arbete.

Härtill har icke minst de stora länsomfattande socialvårdskonferenser — hittills ett 10-tal — som genomförts i Förbundets regi bidragit. Vid dessa konferenser ha de lungsjuka beretts tillfälle att med ansvariga myndigheter, med representanter för landsting, stads- och kommunalfullmäktige, arbetsmarknadens båda parter, fattigvårdsstyrelser, länsarbetsnämnder m. fl. dryfta sina många och stora problem. Konferenserna ha i de län, där de hållits, aktualiserat dessa problem, och genom uttalanden och framställningar, som gjorts vid konferenserna, vilka riktats till centrala myndigheter ha de givits en officiellt betonad prägel, vilket varit av den största betydelse. Påtagliga resultat av

dessa konferenser kunna också redan noteras; bl. a. har kuratorsfrågan som en direkt följd av desamma i ett par län framförts vid årets landsting.

En annan stor sak, som kommer före vid ett av landstingen i höst, nämligen Norrbottens läns landsting, är frågan om andelsträdgårdar i Norrbotten, vari lungsjuka konvalescenter kunna beredas sysselsättning. Härvidlag har den kommitté, som tillsattes vid föregående års förbundsmöte uträttat ett storslaget arbete. Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott har visat stort intresse för saken — som tidigare nämnts i denna tidning och i dagspressen har man planer på att för ändamålet använda ett par av landstinget tidigare och för annat ändamål inköpta jordbruksfastigheter i Sävast nära Boden. Trots att landstinget i år lär ha särskilt stora kostnader för andra ändamål att taga hänsyn till har man all anledning hoppas på en snar och lycklig lösning av frågan.

Det är med glädje man kan notera ett så positivt intresse från ett förvaltningsutskotts sida för ett förslag, som avser att bidra till lösningen av det stora problemkomplex, som de lungsjukas eftervårdsfråga utgör, och man har därför anledning att gå vidare på den inslagna vägen. Det är långt ifrån säkert att det vore lyckligt att inrätta dylika andelsträdgårdar på andra platser i landet — i södra och mellersta Sverige vore det givetvis dömt att misslyckas — men det finns en mångfald andra sysselsättningar, som kunna vara lämpliga för lungsjuka konvalescenter och bereda dem utkomst. Man kan t. ex. tänka sig småindustrier, tillverkning av radioapparater, leksaker o. d. Principen hjälp till självhjälp är den enda sunda och riktiga när det gäller de lungsjuka och de partiellt arbetsföra överhuvudtaget, och den principen borde hävdas inte bara av De Lungsjukas Riksförbund utan också av alla an-

Det vore önskvärt att tjänstepliktslagen snarast avfördes från diskussionen

om personalbristen vid landets sanatorier och sjukhus, framhåller Sv. Läkartidningen och rekommenderar i stället en revision av lönepolitiken.

"Man lär inte komma förbi", skriver tidningen bl. a., "att avsevärt förbättra den kvinnliga personalens ställning. Vad sjukhusbiträdena angår torde det inte vara tillräckligt med en löneökning. Det krävs också genomgripande åtgärder i form av utbildning och förbättrade befordringsmöjligheter för de dugliga."

Det må inte heller förgätas att de förhållanden under vilka sjuksköterskeelever och biträden utbildas och arbeta på många håll f. n. äro sådana att de avskräcka unga flickor från sjukhusarbete. Det är självklart att ett så viktigt och allvarligt arbete som vård av sjuka kräver sträng disciplin, ovillkorlig lydnad, snabbt och omsorgsfullt utförande av de order, som givas, men för den skull finns det ingen som helst anledning för husmor eller översköterska att kontrollera vederbörande elevs eller biträdes privatliv. Klostermentaliteten bör vädras ut från de svenska sjukhusen; det är en av förutsättningarna för en effektiv lösning av personalbristproblemet.

svariga myndigheter i vårt land, av alla, som ha med socialvård att göra.

Stockholms stads socialläkare, dr Gunnar Inghe, framhöll också i sitt föredrag vid förbundsmötet att sysselsättningsfrågan är en av de viktigaste om inte den viktigaste av alla när det gäller att återföra de lungsjuka konvalescenterna till ett normalt samhällsliv. Rätten till arbete för de partiellt arbetsföra bör slås fast och alla tendenser till dagdriveri och dagdrömmeri motarbetas såsom asociala företeelser. Men för att detta effektivt skall kunna genomföras fordras också allmänhetens medverkan, inte minst är det nödvändigt att den obefogade bacillskräck, som fortfarande lever kvar bland allmänheten, försvinner.

De Lungsjukas Riksförbund har all anledning att skåda förhoppningsfullt mot framtiden. 1944 års förbundsmöte har givit vittnesbörd härom. Men det gäller också att inte förtröttnas, det gäller att i arbete och återarbete ytterligare befästa de framgångar, som hittills vunnits.

J. S—n.

De lungsjuka i Kalmar län får kurator

Länsstyrelsen i Kalmar hemställer i skrivelse till länets båda landsting, att landstingen måtte besluta att från och med den 1 januari 1945 vid centralsanatoriet i Målilla inrätta en social kuratorstjänst för de tuberkulossjuka i länet samt att anslå erforderliga medel för kuratorns avlöning och resor.

Sjukdomen lungtuberkulos torde i särskilt hög grad inverka ogynnsamt på de sjukas ekonomiska ställning, framhåller länsstyrelsen. Detta beror dels därpå att sjukdomen oftast drabbar unga människor under studie- eller utbildningstiden eller under de första åren efter utbildningstidens slut och dels på sjukdomens ofta långsamma förlopp med åtföljande nedsättning av arbetsförmågan. För de tuberkulossjuka, vilka ej genom eget arbete äro i stånd att ordna sin och de sinas försörjningsfråga förefinnas i viss utsträckning möjligheter till ekonomiskt bistånd genom samhälleliga organ och enskilda hjälporganisationer. Den tuberkulossjuka saknar emellertid mycket ofta tillräcklig kännedom om de möjligheter, som stå till buds att erhålla lämpligt arbete eller yrkesutbildning för ett med hänsyn till sjukdomens natur anpassat arbete. För de sjuka skulle det vara av stort värde om de i dessa och andra hithörande frågor av ekonomisk och personlig natur hade möjlighet att få hjälp och bistånd av en social kurator, särskilt anställd för de tuberkulossjukas räkning.

Länsstyrelsen anser att tjänsten bör inrättas såsom heltidstjänst, knuten till centralsanatoriet i Målilla. Kuratorn skall bistå de tuberkulossjuka såväl vid detta sanatorium som vid andra tuberkulosanstalter i länet. Även övriga tuberkulossjuka i länet böra ha möjlighet att utan särskild kostnad i förekommande fall anlita kuratorn. Skulle kuratorn ej få full sysselsättning med arbetet för de tuberkulossjuka, bör han vara skyldig att efter förvaltningsutskottens bestämmande utföra kuratorsgöromål jämväl vid andra, landstingen tillhöriga sjukvårdsinrättningar i länet.

Tjänsten synes tills vidare böra försöksvis inrättas såsom arvodestjänst, anser länsstyrelsen. Först sedan närmare erfarenhet vunnits i fråga om den lämpligaste organisationen av kuratorsverksamheten bör tjänsteinnehavaren beredas en mera fast anställning. För kuratorns avlöning torde böra beräknas ett arvode av 4 000—4 500 kr. för år inkl. naturaförmåner, vartill komma erforderliga resekostnader för kuratorn, förslagsvis beräknade till högst 1 500 kr. för år.

— ★ —

Nationalföreningen har beviljat bidrag till gruppundersökningar av ytterligare 30,000 personer. Styrelsen för Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde, varvid beslöts att bidrag skall utgå till landets centraldispensärer för skärmbildsundersökning av platssökande och i privata hem anställda enligt samma principer som tillämpas vid Nationalföreningens skärmbildsbyrå i Stockholm. Stipendier för utbildning av läkare i skärmbildsteknik beviljades. Bidrag beviljades till gruppundersökningar av sammanlagt omkring 30,000 personer i olika delar av landet.

Riksförbundets sjätte årsmöte

Det gångna året var Förbundets genombrottsår

Rekordartad tillslutning, givande debatter, intressanta föredrag. — Socialvårdskonferenserna skola fortsättas, ny socialvårdskurs på Bommersvik i år. — Förbundet anslog 13 000 kr. till studie- och kursverksamhet, till lokalavdelningarnas verksamhet m. m. — Insamlingsverksamheten bör saneras.

Vädjan från Förbundsmötet: Personalbristen vid sanatorierna måste avhjälpas

Förbundsmötet samlat till arbetsplenium.

Torsdagen den 13 juli samlades De Lungsjukas Riksförbund till årsmöte på Byggnadsföreningen i Stockholm. Årsmötet pågick denna gång i tre dagar. Ett 100-tal ombud från 62 konvalescent- och patientföreningar, representerande de lungsjukas organisationer i alla delar av landet, hade mött upp, och det var sålunda ett representativt förbundsmöte, Förbundets ordförande kunde hälsa välkommet till förhandlingarna och till huvudstaden. Som Förbundets gäster hade inbjudits riksdagsmännen Sigfr. Jonsson i Alsen och John Lundberg i Upsala, vilka uttalade sin glädje över att få taga

del av de synpunkter och förslag beträffande de lungsjukas många och stora sociala problem, som här skulle framföras.

Det fastslogs flera gånger under förhandlingarna att det gångna verksamhetsåret kan betraktas som Förbundets verkliga genombrottsår, och man framhöll vikten av att de stora framgångar, som vunnits, ytterligare befastas. Sålunda skola de socialvårdskonferenser, som under det gångna verksamhetsåret hållits i ett flertal län, fortsättas så att sådana genomföras i varje län, där sådana konferenser ännu inte hållits. En ny socialvårds-

Förbundsordföranden hälsar förbundsmötet. På ordförandeplat-
sen t. v. Gerhard Karlsson, Piteå.

kurs för Förbundets medlemmar skall genomföras i höst. I ett flertal landsting skola i höst genom lokalavdelningarnas försorg framföras motioner eller framställningar i för de lungsjuka vitala frågor. Samarbetet med landsting och kommunala myndigheter skall utbyggas. Propagandan skall intensifieras, studieintresset bland de lungsjuka aktiviseras.

Förbundsmötet tog även ställning till frågan om personalbristen vid landets sanatorier och antog ett uttalande, vari väddas till vederbörande myndigheter om åtgärder för en snabb och effektiv lösning av detta för samhällets kamp mot tuberkulosen så allvarliga problem.

Frågan om lokalavdelningarnas insamlingsverksamhet diskuterades ingående och förbundsmötet beslöt att helt instämma i de principer, som framförts av Medicinalstyrelsen i samråd med Näringslivets granskningsnämnd att en genomgripande sanering av insamlingsverksamheten är behövlig.

Slutligen höll Stockholms stads socialläkare, dr. Gunnar Inghe, ett mycket intressant föredrag över ämnet "En socialläkares syn på socialvården", varpå följde en givande diskussion.

Referat från årsmötet följer här nedan.

Förbundsmötet öppnades av riksförbundets ordförande Erik Frithiof, som hälsade de närvarande välkomna och uttalade den förhoppningen att Förbundets årsmöte skulle bli ett gott och givande sådant. Vi skola, sade talaren, taga sik-

te på att vi måste göra vårt allra bästa för att nå en bit på vägen till det mål vi satt som vårt, att den del av befolkningen som har drabbats av lungsjukdom skall få en bättre tillvaro i samhället, att den skall få den vård vi eftersträva.

Till ordförande att leda förhandlingarna valdes Gerhard Karlsson, Piteå och Einar Lind, Göteborg och till sekreterare J. Sandrén, Stockholm. Verksamhets- och revisionsberättelserna för det förflutna verksamhetsåret, omfattande Förbundet och Tidskriften Status (vilken tidigare refererats i Status) godkändes och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen.

Frågan om andelsträdgårdar i Norrbotten.

Vid behandlingen av verksamhetsberättelsen lämnade herr Gerhard Karlsson, Piteå, en rapport från den kommitté som haft i uppdrag att utreda frågan om inrättande av andelsträdgårdar för lungsjuka i Norrbottens län.

Herr Karlsson meddelade bl. a. att kommittén satt sig i förbindelse med landshövdingen i länet och därefter med landstingsdirektören. Detta hade till följd att kommittén inbjöds till ett sammanträde med landstingets förvaltningsutskott, inför vilket kommittén framlade ärendet. Förvaltningsutskottet beslöt tillsätta en kommitté för frågans utredning och i denna kommitté valdes landstingsdirektör Ny-cander, Luleå, sanatorieläkare Bo Carstensen, Sandträsk och som representant för de lungsjuka Gerhard Karlsson, Piteå. Förslag föreligger om att som andelsträdgårdar skulle användas en eller ett par jordbruksfastigheter i Sävast, vilka tidigare förvärvats av landstinget för annat ändamål. Frågan kommer före vid årets landsting men det är ju svårt att säga hur landstinget kommer att besluta, ty vi vet att landstinget i år har ovanligt stora utgifter. Detta torde i varje fall icke kunna hindra landstingets positiva intresse för vår sak, och man har ju all anledning att hysa stora förhoppningar om att planen helt eller delvis kommer att realiseras.

Disposition av årets vinst.

Förbundsmötet beslöt att godkänna Förbundsstyrelsens förslag till fördelning av årets vinst å tidskriften Status, varigenom Förbundets lokalavdelningar tillerkändes ett an-

Förbundsmötets hedersgäster: Riksdagsmännen John Lundberg i Upsala (t. v.) och S. Jonsson i Alsen.

slag å 3 500 kronor. Till organisationsarbetet anslogs 2 000 kronor, och till studie- och kursverksamhet 8 000 kronor.

Förbundsmötet beslöt att en del av det sistnämnda beloppet skulle användas till en ny socialvårdskurs för förbundsmedlemmar på Bommersviks folkhögskola den 9—16 sept. innevarande år.

Den nya Förbundsstyrelsen fick följande sammansättning: Till ledamöter i verkställande utskottet valdes Erik Frithiof, (ordf.), Johannes Sandrén, (sekr.), Einar Hiller, (kassör), M. Norberg, Eskilstuna, Sven Lindberg, Uppsala, Bert Johansson, Hallsberg och E. Håkansson, Stockholm med Per Johansson, Stockholm, Oskar Persson, Stockholm, Tore Lindholm, Sundbyberg, Lennart Malmkvist, Sundbyberg, Erik Börding, Stockholm, Emil Persson, Stockholm och Felix Svensson, Stockholm, som suppleanter.

Övriga ledamöter i Förbundsstyrelsen blevo: Rudolf Zetterlund, Göteborg, Carl Hellström, Kalmar, Sixten Hammarberg, Ljustorp, Martin Persson, Hässleholm, J. B. Ahlblom, Malmö, Lennart Åberg, Skövde, Charles Andersson, Örebro och Widar Östling, Luleå. Till suppleanter för dessa valdes J. A. Hilmersson, Göteborg, Sigfrid Celander, Kalmar, Folke Aséll, Härnösand, Sigurd Thomason, Klippan, C. G. Thuré, Hälsingborg, Knut Andersson, Skövde, Alfred Lindahl, Örebro och Gerhard Karlsson, Piteå.

Till revisorer valdes Herman Kraft, Arvid Stühr och Åke Widell, Stockholm och till suppleanter för dem Bertil Forsström, Sundbyberg, Astrid Hebel, Sundbyberg och Lennart Akerström, Stockholm.

Ombud från västra och södra Sverige.

Förbundets kommande verksamhet.

Förbundsordförande Erik Frithiof inledde en diskussion om Förbundets kommande verksamhet. Han framhöll därvid bl. a. att det förflutna verksamhetsåret kan betecknas som Förbundets stora genombrottsår, vilket bl. a. kännetecknas av att såväl Förbundscentralen som ett flertal lokalavdelningar i stor utsträckning anlitats som sakkunniga vid statliga och kommunala utredningar. Vi ha vidare genomfört en utomordentlig och givande socialvårdskurs på Bommersvik och dessutom ett antal mycket goda länsomfattande socialvårdskonferenser. Dessa socialvårdskonferenser måste fullföljas i hela landet; konferenser måste hållas i alla län där konferenser ännu inte genomförts. I de län där konferenser hållits måste dessa utnyttjas på så sätt att till landstingen i dessa län i år skola ingivas framställningar eller motioner i för de lungsjuka vitala frågor.

När det gäller kuratorsfrågan är det viktigt att man ser till att denna inte blir bortplottrad utan verkligen löses på ett effektivt sätt. Tyvärr ha vi flera tråkiga exempel på, hur denna fråga kan förfuskas genom att vederbörande kuratorer på en del håll fått kuratorssysslan som bissyssa och alltså inte helt kunnat ägna sig åt de lungsjukas sociala problem. Talaren uppmanade föreningarna att sätta sig i förbindelse med landstingsmännen i de olika länen för att insätta dessa i föreningarnas och förbundets syften. Den personliga propagandan får inte försummas, den är synnerligen viktig.

En annan viktig fråga är att söka få till stånd konvalescent- och vilohem för

Förhandlingarna kommenteras i lunchpausen.

Några kongressdeltagare

SOM TECKNAREN
K:SON SÅG DEM

DIR. FRICK

ARNE
JOHANSSON
LYCKSELE

DR INGHE

f. d. sanatoriepatienter. F. n. torde inte finnas andra konvalescenthem än dem, som inrättats av Stockholms stad. Frågan om konvalescenthem är f. n. mer aktuell än någonsin, därför att personalbristen på sanatorierna har förorsakat att flera sjukavdelningar har måst stängas och patienter, som äro i behov av sjukhusvård, utskrives. Hade man möjlighet att remittera dessa till konvalescenthem vore mycket vunnet.

Vad studieverksamheten beträffar måste vi aktivisera de lungsjukas studieintresse. Man bör söka få fram goda studiedare, ty där sådana funnits har det blivit goda resultat. Som ett exempel kan här nämnas Hällnäs sanatorium, där 80 % av patienterna deltagit i studiearbete. På Ekeberg, Sandträsk och Målilla sanatorier ha folkhögskolekurser anordnats o. s. v. De sanatorier som ligga närmast städer kunna använda sig av föreläsare från A. B. F., nykterhetsorganisationer o. d.

En annan viktig del av vårt arbete är upplysningsverksamheten. Vi bör i största möjliga utsträckning utnyttja dagspressen för vår propaganda. Som ett exempel på god organisation när det gäller sådan propaganda framhöll talaren patientföreningen vid Österåsens sanatorium som har en särskild presskommitté för ändamålet. Denna kommitté har bl. a. från Förbundscentralen rekviderat klichéer till Förbundets broschyr "Mot framtiden". Dessa klichéer har tillsammans med recensioner om broschyren införts i så gott som alla norrlandstidningar. I all vår propaganda skall vi tänka på att vi måste vinna de friska som våra bundsförvanter.

Efter Frithiofs föredrag uppstod en längre diskussion varvid de synpunkter, som i inledningsanförandet framförts ytterligare underströks av ett flertal talare.

Motioner.

Från Örebro läns patientförening förelåg en motion, vari föreslogs att Förbundsstyrelsen eller särskild kommitté i avvaktan på en slutgiltig utredning av den kommitté som tillsatts för att utreda de partiellt arbetsföras problem, skulle få i uppdrag att uppvakta vederbörande myndighet för utverkande av omskolningspension.

Förbundsmötet beslöt att remittera motionen till sociala utskottet för utredning.

Från Löts sanatoriums patienters understöds-kassa förelåg en motion att förbundsmötet skulle uppdraga åt förbundsstyrelsen att sammanställa och i broschyrform utge utdrag ur lagar och förordningar som beröra de sjukas möjligheter till erhållande av vård, ekonomiska bidrag och omskolning m. m. Även denna motion remitterades till sociala utskottet.

Insamlingsverksamheten bör saneras.

Vid fredagens förhandlingar diskuterades frågan om lokalavdelningarnas insamlingsverksamhet. Dir. Frick i Näringslivets Granskningsnämnd höll ett inledningsanförande och Förbundsmötet beslöt att helt instämma i de principer som framförts av Medicinalstyrelsen i samråd med Granskningsnämnden, nämligen att en genomgripande sanering av insamlingsverksamheten är behövlig. Förbundsmötet beslöt dock understryka att all möjlig hänsyn bör tagas till de lungsjukas speciella förhållanden och deras behov av medel.

Dr. Inghe: Socialvården behöver socialläkare.

Vid lördagens förhandlingar höll Stockholms stads social-

ÖSTLING
LULEÅ

GERHARD
CARLSSON
PITEÅ

GILLBERG
UTTRAN

BERGSTRÖM,
VINTERHÅLSNINGENS RED.
SANDTRÄSK

Länsstyrelsen i Västernorrlands län avstyrker tvångsinternering av smittoförande lungsjuka

Intagningsprinciperna på sanatorierna böra däremot reformeras anser förste provinsialläkaren.

I yttrande till k. m:t över ett av medicinalstyrelsen avgivet förslag till viss ändring i tuberkulosförordningen anser sig länsstyrelsen inte kunna förorda genomförandet av en lagstiftning om tvångsintagning på sjukhus av tuberkulösa personer.

Enligt utredningen förefinnes ett visst behov om vidtagande av särskilda åtgärder mot tuberkulösa, som underlåta att söka vård och i övrigt uppträda på sådant sätt att smittorisken utgör en fara för omgivningen. Det synes dock ej fullt klart om olägenheten av nuvarande förhållanden är mer betydande. Av förste provinsialläkarens yttrande i ärendet synes framgå att frågan f. n. ej kan anses aktuell här i länet. Till följd härav finner länsstyrelsen det tveksamt om förhållandena kunna sägas vara sådana att det är påkallat att genomföra en lagstiftning om tvångsintagning på anstalt. Mot en sådan lagstiftning talar även den omständigheten att motsvarande lag i Norge och Danmark synes ha fått en ytterst ringa tillämpning. Det torde icke utan fog kunna antagas att förhållandet här i landet blir det samma. Lagstiftningen skulle i så fall komma att bli utan nämnvärd betydelse.

I den mån som särskilda åtgärder mot med tuberkulos behäftade personer likväl befinnas erforderliga ifrågasätter länsstyrelsen huruvida ej det förfarande som stadgas i epidemilagen i liknande fall bör komma till användning.

I sitt yttrande till länsstyrelsen över förslaget framhåller förste provinsialläkaren, dr A. Melander, bl. a. att vi f. n. ha ett stort antal sjuka, även smittoförande sådana, som innebära stor risk för sin familj och sin omgivning. Dessa kunna ej erhålla vård å sanatorium, ehuru de ej högre önska. Orsaken härtill är platsbrist på sanatorierna, men denna platsbrist tycks i alldeles särskilt hög grad drabba de svårast sjuka och de farliga smittokällorna, som måste vara ett hot för sin omgivning. Man har all anledning att fråga sig om dessa intagningsprinciper, som nu tillämpas på sanatorierna, äro de riktiga. Ur social och humanitär synpunkt kunna de knappast försvaras och såvitt dr Melander känner till, finns det inga bevis för att det medicinska resultatet blivit bättre genom att lindriga och misstänkta fall hospitaliseras för många månader. Under sådana förhållanden måste en aktion mot de kategorier, som medicinalstyrelsen avser i sitt förslag, te sig skäligen betydelselösa.

läkare, dr Gunnar Inghe föredrag om en socialläkares syn på socialvården.

Dr. Inghe framhöll bl. a. att frågan om läkarnas inställning till socialvården ingalunda är ny. Man har länge såväl inom läkarnas egna led som i den offentliga debatten diskuterat frågan om, huruvida även undervisning i socialvård borde ingå i läkarutbildningen. Stockholms stad har tagit ett beaktansvärt initiativ då en socialläkare tillsatts för fattigvården i staden. Denna institution med en socialläkare knuten till fattigvården har ägt bestånd endast ett halvt år och får tills vidare anses som ett experiment. Det finns dock planer på att placera socialläkare även hos andra samhällliga organ som arbetsförmedlingarna och inom kriminalvården.

Dr. Inghe underströk betydelsen av att lungsjuka så snart som möjligt efter sanatorievistelsen beredas sysselsättning. När det gäller patienter som redan vid unga år insjuknat, föreligger stora svårigheter, ty de ha aldrig fått någon yrkesutbildning, och om de fått det ha de glömt vad de en gång lärt sig. Frånvaron av aktivt arbete har förorsakat stora psykiska förändringar, de ha svårt att inrangeras i arbete. Många som ha varit sjuka i månader eller ett år kan gå flera år utan arbete, de lida av brist på energi, de konfronteras med de sociala organisationernas svårigheter att hjälpa dem — också ett problem som socialläkaren skall utreda.

Att det behövs socialläkare inom fattigvården framgår inte minst av det förhållandet att flertalet understödstagare äro sjuka eller åldersstigna. De sjukdomar, som mest förekomma bland dessa är lung-, hjärt- och nervsjukdomar. Socialläkareinstitutionen är dessutom ett led i arbetet för att ändra fattigvården till modern socialvård. Det bör finnas socialläkare parallell med distriktsläkare. Det är dessutom nödvändigt att man inordnar medicinska synpunkter

i socialvården, att man får ett intimt samarbete mellan läkare och socialvårdsmän vilka sinsemellan kunna diskutera fallen utan att man behöver använda sig av besvärliga och tidsödande remisser.

Förbundsmötet vädjar till myndigheterna om lösning av frågan om personalbristen vid sanatorierna.

Förbundsmötet beslöt antaga ett uttalande vari det hette: "De Lungsjukas Riksförbund samlat till årsmöte i Stockholm, ser med oro och bekymmer, den utveckling, personalbristen vid landets sanatorier tagit. Den förstklassiga sanatorievård, som lämnas vid våra tuberkulosjukhus, hotas genom bristen på sjuksköterskor och sjukvårdsbiträden av en katastrof. En mängd sjukavdelningar över hela landet ha måst stängas och patienter, som är i stort behov av sanatorievård, måste hemsändas. En stor mängd lungsjuka få vänta på plats vid sanatorier och sjukhus. Landets lungsjuka vädja till vederbörande myndigheter om åtgärder för en snabb och effektiv lösning av detta för samhällets kamp mot tuberkulosen så allvarliga problem."

Hälsning från det danska broderförbundet.

Från "Boserup Minde", Landsföreningen av tuberkulösa i Danmark, ingick till Förbundsmötet följande hälsning:

"Boserup Minde", Landsföreningen av tuberkulösa i Danmark, sänder våra svenska kamrater vår hjärtligaste hälsning med de bästa önskningar för riksförbundets framtida arbete."

Förbundsmötet beslöt att till det danska riksförbundet avsända följande hälsning:

"De Lungsjukas Riksförbund, samlat till årsmöte, tackar för vänlig hälsning och sänder det danska broderförbundet sina varmaste hälsningar."

F. d. sanatoriepatienter få bli biträden på Stockholms tuberkulos-sjukhus

Beslut av sjukhusdirektionen

För att i någon mån söka avhjälpa personalbristen vid sanatorierna i Stockholms län och stad har sjukhusdirektionen beslutat, att f. d. tuberkulospatienter kan vinna anställning vid stadens sjukvårdsanstalter. Löneavtalsnämnden har angivit bestämmelser för anställningsvillkoren och sjukhusdirektör Nils Hansson har uppmanat Föreningen för lungsjuka i Stockholm att stödja initiativet. På Söderby sjukhus har man redan anställt några f. d. tbc-sjuka sjukbiträden och systemet har hittills fungerat mycket bra, enligt vad t. f. överläkaren dr Sigurd Backman, omtalar.

De sjukhus i Stockholm som närmast kommer att anställa f. d. tbc-patienter är Söderby, S:t Göran och Sabbatsberg, säger direktör Hansson. I hela landet finns det sammanlagt ett 25-tal sanatorier som i större eller mindre omfattning använder tuberkulosjuka inom olika befattningsgrader. Både kvarliggande och utskrivna patienter tjänstgör vid anstalterna, men huvudsakligen är det redan utskrivna patienter som anställas.

Det är först och främst inom sjukvården de f. d. tbc-sjuka ha fått anställning, men även vid ekonomiavdelningarna användas de i stor utsträckning. Sålunda utgöras ofta många sjuksköterskor och framförallt sköterskebiträden av f. d. patienter, liksom även städerskor, matsalsbiträden, telefonister och kontorsbiträden.

Resultatet av de f. d. tuberkulosjukas användning som sköterskor o. dyl. vid sanatorierna har såväl ur de sjukas som ur sanatoriernas synpunkt varit mycket gott. De friskskrivna patienterna känner en mycket stor trygghet i att vara anställda vid ett sanatorium, där en noggrann och fortlöpande kontroll av deras sjukdom sker.

För flertalet av sanatorier är anställandet av de f. d. tbc-sjuka inte någon direkt krisföreteelse, även om anställandet föranletts av de genom krisen uppkomna personalsvårigheterna.

Däriigenom att f. d. tuberkulospatienter heltidsanställas, når man två mycket viktiga mål. För det första anskaffas en välbehövlig extra arbetskraft till sjukhusen — flera sanatorier hade blivit tvungna att stänga enstaka avdelningar om ej extra-personal av denna kategori kunnat anställas — och för det andra erhåller de f. d. lungsjuka ett värdefullt handtag i sin ofta svåra kamp för existensen.

Söderby slapp stänga en avdelning.

— Vi har den senaste tiden anställt ett par tre stycken manliga biträden och några kvinnliga sköterskor, säger t. f. överläkaren, dr Sigurd Backman, på Söderby sjukhus vid ett samtal med Svenska Morgonbladet. Tack vare detta extra personaltillskott har vi sluppit att stänga en avdelning för 35 patienter.

F. d. tbc-patienter som tjänstgöra som sjuksköterskor och assistentsköterskor erhåller lön enligt den ordinarie personalens fastställda lönereglemente. För sköterskebiträdena gäller kollektivavtalets bestämmelser i full utsträckning.

Anställning med kollektivavtalets samtliga förmåner erhålles så snart friskintyg kan uppvisas, utfärdat av överläkaren vid det sjukhus där vederbörande är anställd.

Strejkhöt nära vid sjukhusförhandlingar.

Svårigheten att få sköterskor och biträden till landets sjukhus, konstateras dagligen. Samtidigt har det också gått så långt att ett indirekt strejkhöt förekommit.

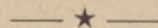
Det gäller centralasarettet i Karlstad. En tredjedel av vikarierande sköterskorna sade upp sig och slutade. Nu ha de återkommit sedan lönefrågan ordnats.

Alla svårigheter att få personal, såväl sköterskor som biträden, tycks bottna i lönefrågan. För vikarierande sköterskornas del begärdes vid de centrala förhandlingarna med landstingens sjukhus att den kontanta lönen skulle höjas från 6:65 kr. till 7:50. Landstingen stannade vid 7 kr., alltså en höjning på 35 öre om dagen.

Vid den etappen i förhandlingarna började det bli litet oroligt bland personalen och uppsägningar förekommo. Svenska sjuksköterskeföreningen gav sköterskebyråerna meddelande om att de skulle fordra 10 kr. om dagen för vikarierna. Vid de fortsatta förhandlingarna gingo sedan landstingen med på att höja lönen från 6:65 till 7:50 och därmed var lönetvisten ur världen.

Ny sanatorieavdelning i Västerås kan ej tas i bruk på grund av personalbrist.

En tillbyggnad till sanatoriet Skogsfjället i Västerås, som skall ge ytterligare 32 vårdplatser, står färdig. Den kan emellertid inte tagas i bruk då man saknar sköterskor och biträden till densamma.

20 000 västmanlänningar skärmbildsfotograferade. Cirka 20 000 industrianställda västmanlänningar har hittills skärmbildsfotograferats. Undersökningen vid bruk och industrier är nu till största delen avslutad, men man hoppas att landstinget redan i höst skall ta upp frågan om skärmbildsfotografering av hela länets befolkning.

Skärmbildsapparat till tuberkulosdispensären i Hälsingborg. I skrivelse till stadsfullmäktige framhåller hälsovårdsnämnden i Hälsingborg önskvärdenheten av att man i betydligt större utsträckning än hittills varit fallet blir i tillfälle att snabbt undersöka ett konstaterat tuberkulosfall omgivning. Genom att använda en skärmbildsapparat får dispensären möjlighet att snabbt, arbetsbesparande och billigt undersöka alla de personer, som veterligt haft beröring med ett nyupptäckt tuberkulosfall.

Hälsovårdsnämnden hemställer därför, under förutsättning att ett bidrag på 6 000 kr. erhålles från Nationalföreningen mot tuberkulos, om ett anslag på 4 000 kr. för inköp av en skärmbildsapparat för tuberkulosdispensären.

De Lungsjukas Riksförbund kan redovisa ett resultatrikt verksamhetsår

Broschyren "Mot framtiden" utgavs i 75,000 ex. — Stor utredning om andelsträdgårdar för lungsjuka i Norrland. — Omfattande studieverksamhet.

(Forts. från föregående nummer.)

Broschyren "Mot framtiden" tryckt i jätteupplaga.

Förbundets propagandabroschyr "Mot framtiden" har under verksamhetsåret utkommit i tryck i en upplaga av 75,000 ex. Av dessa hade vid verksamhetsårets slut 50,000 ex. distribuerats till samtliga medlemmar i Arbetsgivareföreningen, till landets alla fackföreningar, riksdagsmän, landstingsmän och fattigvårdsstyrelser, till samtliga medlemmar i Sv. Läkarförbundet och i Socialvårdsfunktionärernas förbund, till samtliga Status annonsörer och prenumeranter samt till Förbundets alla lokalavdelningar, vilka i sin tur distribuerat broschyren till stads- och kommunalfullmäktige och andra kommunala myndigheter och institutioner.

Utgivandet av broschyren har möjliggjorts genom ekonomiskt stöd från landets fackföreningar samt Förbundets patient- och konvalescentföreningar.

Vid 1943 års förbundsmöte förelåg en motion från lokalavdelningen i Piteå om anordnande av andelsträdgårdar i Norrland, där lungsjuka konvalescenter kunde beredas arbete. Med anledning av denna motion tillsattes en kommitté för frågans utredning. Denna kommitté, som bestått av Gerhard Karlsson, Piteå, Vidar Östling, Ängesbyn, och Carl Hellström, Kalmar, har under verksamhetsåret slutfört sitt uppdrag. Kommittén har lyckats intressera Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott för saken och detta har uppdragit åt en kommitté på tre personer att till Norrbottens läns landsting nästa höst inkomma med förslag till frågans lösning. Den av förvaltningsutskottet tillsatta kommittén består av landstingsdirektör Henry Nycander, överläkare Bo Carstenson, Sandträsk, samt för De Lungsjukas Riksförbund Gerhard Karlsson, Piteå. Som lämplig plats för den första trädgården, som även skulle bli den första i sitt slag i landet, har man tänkt sig ett par av landstinget i fjol förvärvade fastigheter i Sävast utanför Boden.

Vid 1943 års förbundsmöte tillsattes även — på förslag av Konvalescentföreningen i Blekinge län — en kommitté för utredning av frågan om kostnadsfri tandvård åt lungsjuka. Kommittén, som bestått av E. Frithiof, Sixten Hammarberg och Martin Persson, hade vid verksamhetsårets utgång icke inkommit med någon rapport om sitt arbete, detta på grund av de svårigheter med folk- och anstaltstandvårdens lösning, som f. n. äro för handen.

Det av Förbundsstyrelsen tillsatta sociala utskottet, som bestått av E. Frithiof, Carl Hellström, M. Norberg, J. Sandrén och Rud. Zetterlund, har under verksamhetsåret haft ett sammanträde, varvid bl. a. överläggningar om för de lungsjuka aktuella frågor ägde rum med för Förbundet och dess verksamhet intresserade riksdagsmän.

Remissyttranden.

Från Förbundet har från vederbörande riksdagsutskott infordrats yttranden över av riksdagsman Gustafsson i Bogla m. fl. väckt motion om anställande av partiellt arbetslösa i statlig tjänst samt över en motion av Carl Lindberg m. fl. om allsidig och skyndsamt utredning rörande problemet för- och eftervård åt tbc-sjuka. Dessa yttranden har utarbetats av Förbundsexpeditionen i samråd med Förbundets sociala utskott.

Studieverksamheten.

Under det gångna verksamhetsåret har studiearbetet inom Förbundets lokalavdelningar bedrivits efter samma linjer som föregående år. Vid de avdelningar som fått rätta greppet på denna viktiga del av vår verksamhet, har anmärkningsvärt goda resultat vunnits. I synnerhet är detta fallet inom flera patientföreningar. Studiecirkelformen har alljämt förmågan att väcka och hålla vid liv studieintresset. Att cirkelmedlemmarna så småningom övergår till enskilda studier är enbart glädjande, och visar att studiecirkeln fyllt sin uppgift.

Antalet under året verksamma studiecirkelklar har varit något lägre än föregående år. Men ämnesvalet är mera yrkesbetonat och studieplanerna och kurserna mera omfattande. De lokalavdelningar som bedrivit cirkelstudier, ha ökat i antal betydligt. Det kvinnliga deltagandet är synnerligen stort. Det uppgår till ej mindre än 45 % av samtliga deltagare.

I rapporterna framhålls ofta att ledarefrågan är ett svårslöst problem. De sanatorier som haft förmånen av kunniga och driftiga studieledare, kan visa på överraskande goda resultat. Därtill bidrar även att stipendier kunnat utdelas. Dessa omständigheter bör ge de sjukvårdande myndigheterna en tankeställare. Det vore förvisso ekonomiskt för det allmänna, om studieledning och studiekurser skulle bekostas av landsting och primärkommuner. Så förekommer redan i viss utsträckning vid bl. a. Hällnäs sanatorium, och det goda resultatet återfinnes i studietabellerna. Vid detta sanatorium uppgår kursavgifterna till c:a 3,000 kr., som helt bekostats av studiekommittén genom de medel denna erhållit från länets kommuner. Källtorp, Fagered, Kolmårds-sanatoriet m. fl. uppvisa även förnämliga resultat tack vare energisk ledning och möjligheter att lämna studiebidrag.

De enskilda studierna uppvisa en enastående ökning. Sålunda ha kursernas antal ökat med c:a 100 % och studierna synas ha genomförts med energi och intresse och med stora ekonomiska uppostringar från deltagarna. I regel ha studierna bedrivits med tillhjälp av korrespondenskurser och i vissa fall vid läroanstalter. Man har vid val av studieämne

Litteratur

BOKKRÖNIKA

STEFAN ZWEIG: TIDEN OCH VÄRLDEN. Skoglunds förlag. 1944. Denna bok innehåller ett antal essäer, uppsatser, landskapsbilder och tidsbetraktelser, som efter den berömda författarens död i exilen i Brasilien samlats av hans vän Richard Friedländer. Vad Zweig har på hjärtat måste alltid intressera den av humana idéer och humanistiska ting över huvud taget intresserade. Så gedigen var denne mans bildning, så stor och fördomsfri hans överblick över tidsföreteelserna, att han alltid förmår behålla greppet kring en läsare. Zweig såg som sina läromästare den humanistiska europeiska traditionens friaste och finaste andar: en Montaigne, en Erasmus av Rotterdam. Lika lysande porträtt som han här ger av stora diktare — Byron, Tolstoj, Marcel Proust — lika lysande förstår han att ge en stads atmosfär, t. ex. sin hemstad Wien, vid vilken han var knuten med band så starka att de aldrig kunde upplösas av annat än "den plumpe släckaren döden". Han tillhörde offren för det centraleuropeiska barbari som gjorde processen kort med dem av hans rasfränder som råkade inom dess våldssfär. Men hans anda, den förfinade, upplysta och toleranta anda, som fört Europas konst, vetenskap och dikning framåt genom seklerna, skall leva vidare, trots nuets alla försök att kväva månghundraårig kultur.

FRANK HELLER: DE ÖDESDIGRA SKORNA. Albert Bonniers förlag. Pris 6:75. God förströelse skänker denna samling kriminalnoveller. Frank Hellers kultiverade stil, djärva kombinationsförmåga och friska leklynne gör också bagatellartade uppslag njutbara. Läsaren får som vanligt vara med på en kontinental rundvandring. En smula Italien, en bit Schweiz kan man uppleva under läsningen av dessa spirituella noveller. Priset i samlingen tas ledigt av den mycket roliga berättelsen "Äventyr i Karibiska sjön", skildringen av en botanikers upplevelser i en kostlig, primitiv republik. Tonen över en sådan berättelse är oeftershärligt Frank Hellersk, d. v. s. den förnekare inte sitt ursprung i den gravitetiskt och ändå elegant berättade studentanekdoten.

tagit sikte på vissa bestämda yrken, dels för elementära kurser, dels ock yrkesstudier och kompletterande kurser. Någon uppgift om kostnaderna för de enskilda studierna finnes ej att tillgå, men de uppgå av allt att döma till ett mycket betydande belopp.

Under året har folkhögskolekurser varit anordnade vid Sandträsk, Målilla och St. Ekeberg med stor och livlig uppskattning av patienterna. Kurserna ha kommit till stånd genom medverkan av närgränsande folkhögskolekursföreningar.

Cirkelverksamheten har enligt rapporterna dragit en kostnad av 5,008 kr. I detta belopp ingår Förbundets anslag, som utgör 1,159 kr. Förbundet har även lämnat stipendier till 5 elever vid olika folkhögskolor med sammanlagt 830 kr.

RAGNAR JOSEPHSON: TROSBEKÄNNELSER. Albert Bonniers förlag. Pris 7:50. Ragnar Josephson behandlar i sin nya essäsamling skilda ämnen, men alla uppsatserna sammanhållas av en enhetlig, humanistisk grundsyn. Vad denne författare har att säga om konst och konstnärer är alltid intressant; kring sådana ämnen har han ett elegant grepp, och där utvecklar han på ett lättfattligt, i bästa mening populärt sätt sina eminenta kunskaper. Man ska t. ex. läsa hans uppsatser om "Lionardo da Vinci — empirikern" eller om "Jacob Burckhardt — humanisten". Det fruktansvärda i Lionardos geni kan inte karakteriseras bättre än i dessa Josephsons ord: "Samme man, som målade drömmen om Mona Lisa, uppfann förstörelseredskapen. Kring det mest ömtåliga, det mest ljuva på denna jord kretsade hans tanke och kring det mest brutala." Jacob Burckhardt var en "präst i konstens värld". Det innersta hos honom anger Josephson med följande ord: "Konsten var för honom icke endast, icke ens främst en estetisk angelägenhet. Den var ett substitut för den förlorade barnatron." Om Renoir, om van Gogh och Picasso skriver Josephson kärleksfullt och kunnigt. I prins Eugens konst ser han en manifestation av "det fria sinnet", hos Jens Thiis den glödande tron på konstens världsförklarande uppgift. Mycket annat kunde man dröja vid i denna rika bok — anmeldaren har för sin del särskilt fäst sig vid den klara och fina analysen av Hjalmar Söderbergs skådespel, av vilka det tredje och sista "Ödestimmen" blivit märkvärdigt litet uppmärksammat.

STEFAN TADEUSZ NORWID: LANDET UTAN QUISLING. Albert Bonniers förlag. Pris 11:50. Bland de fruktansvärda dokumenten om nazismens framfart i ockuperade länder intar denna bok ett av de främsta rummen. Det är ett skrämmande ämne Norwid behandlar; det handlar om det välorganiserade, kallblodiga försöket att utplåna en hel nation. Det skriar till himlen. På följande sätt karakteriserar författaren tyskarnas politik i det arma Polen: "Ockupationspolitiken kan, vad Polen beträffar, karakteriseras efter sina tre arbetsuppgifter: splittring, malning och utrotning. Splittringen verkställs genom minoritetspolitiken. Malningen uppnås genom den sociala och ekonomiska politiken, som bekämpar alla polska institutioner och organisationer, liksom alla yttringar av polskt kulturliv. Utrotningen fullgöres av terrormaskinen. Splittringen och malningen är endast faser i den tekniska process som slutligen leder till utrotning." Den konkreta exemplifieringen av dessa metoder tillhör det mest ohyggliga man kan läsa. Den oerhörda skuld som Tyskland och dess nuvarande makthavare åsamkat sig — hur skall den egentligen någonsin kunna avbördas?

Johannes Edfelt.

Inklusive Bommersvikskursen uppgår Förbundets anslag till studieverksamheten till 6,300 kr. Till studier som bedrivits under sanatorievistelsen har i vissa fall studiebidrag erhållits från Nationalföreningen mot tuberkulos.

Resultatet av årets studieverksamhet kan utan tvekan betecknas som mycket gott. Av rapporterna framgår att 62 studiecirkel med 752 deltagare varit i verksamhet. De enskilda studerandenas antal uppgick till 603.

Samarbete med andra organisationer.

Förbundet har i Samarbetskommittén för Partiellt Arbetsföra fortsatt sitt samarbete med de blindas, de dövas och de vanföras riksorganisationer. Förbundets representant (Forts. å sid. 27).

Papperspengarnas uppfinnare

Palmstruchska banken i Stockholm var världens första sedelbank, men kineserna började använda sedlar kort efter Kristi födelse och fingo utstå en sedelinflation på 1200-talet.

Kan ni — utan att titta efter i Nordisk Familjebok — tala om vem det var som uppfann banksedeln? Nej, få är det väl som vet att banksedeln uppfanns i Sverige. Den första sedelutgivande banken i världen var nämligen den Palmstruchska banken i Stockholm, en föregångare till vår nuvarande riksbank.

Det är kanske för mycket sagt att påstå att det var en svensk som uppfann banksedeln. Johan Palmstruch var nämligen inte född i det egentliga Sverige. Han föddes i Riga 1611, och hans fader var en inflyttad holländare. Riga tillhörde emellertid på den tiden Sverige och Palmstruch kan alltså på sätt och vis kallas svensk. Det viktigaste var emellertid att Palmstruchs verksamhet föll inom Sverige, i Stockholm, där han 1656 fick tillstånd att grunda en bank.

Bankväsendet är av gammalt datum, men på den tiden fanns det ingen bank i Sverige. Palmstruch tog bankerna i Hamburg och Amsterdam till förebilder, och han gjorde två misslyckade försök att starta en kommunal bank i Stockholm innan han fick oktroj på en privatbank med rättighet att öppna filialkontor i alla landsortsstäder. Palmstruchska banken kom redan från början i medvind. Dess arbetssätt skilde sig emellertid ganska avsevärt från våra nuvarande bankers. Den var endast avsedd för insättning. Någon ränta betalades emellertid inte, utan insättarna fingo betala en avgift av 2 öre per 100 daler kopparmynt. Pengarna mottogs med andra ord till förvaring, och någon utlåning skulle banken egentligen inte bedriva. Palmstruch hade emellertid redan från början umgåtts med planer på att använda de insatta medlen till utlåning, och 1659 började man låna ut pengar mot säkra panter. Mot förmodan väcktes ingen opposition mot denna rörelse, och den fortsattes därför i större skala.

År 1660 utfärdades en ny myntordning i Sverige. Vikten å kopparmyntens nedsattes därvid avsevärt. Detta hade till följd att man i väldig omfattning började nedsmälta de äldre kopparmynten, som efter myntordningens utfärdande blevo mera värda såsom metall än som mynt. Då utmyntningen av nya kopparmynt emellertid endast var ringa, försvann helt plötsligt nästan alla kopparmynt ur rörelsen. Eftersom kopparmynten — i form av skiljemynt och plåtmynt — utgjorde huvudmassan av den utelöpande myntstocken, blev det ett ramaskri efter reda mynt. De, som hade pengar i banken, skyndade sig att taga ut så mycket de hade, och Palmstruch råkade i allvarliga svårigheter eftersom myntverket i Avesta inte kunde leverera kopparmynt så att bankens behov täcktes.

Det var då Palmstruch fick sin snilleblixt. Stora Kopparbergs Bergslag hade redan före Palmstruchs tid utfärdat s. k. kopparsedlar, vilka voro ställda till sedelhavaren och utlämnades i utbyte mot invägd koppar. Palmstruch kom nu på idén att utlämna anvisningar i stället för mynt. Därmed föddes kreditivsedeln, som Palmstruch kallade sedelmyntet. Sedelutgivningen började i juli eller augusti 1661,

Número Sixtton Lijf. Tuhund. Dalgard Kopp.
N: 17269

St. thenne Creditif-Jedels Innehafvande hafver i Stockholm
Banco N: 17269. at fordra Tilgi Sin Daler Kopp-
mynt ihet warbet off of vndertecknade Banco Comissarier och Deel-
hållare atteskerat: Såsom och warh ihet ihet til förordnade Banco
Sigillet verificerat. Dae. Stockholm Banco Aa. 1663 den 4. Novemb.

Daler 25. Kopparmynt.

Johan Palmstruch
Nils Appelgren
Magnus de la Gardie
Banksedeln

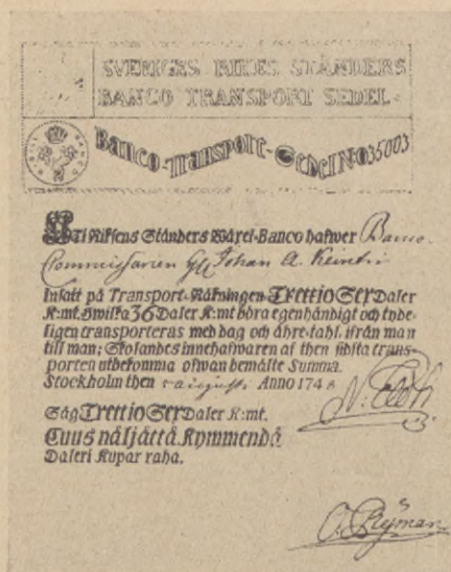
En av de första svenska sedlarna: 25 dalers kreditivsedel av den 4 nov. 1663, undertecknad av bl. a. Johan Palmstruch och Nils Appelgren.

och det blev rusning efter sedlar. Man hade ett bergfast förtroende för banken, och man insåg allmänt sedlarnas företräde framför t. ex. kopparplåtmynten. Det största kursrande plåtmyntet hade en vikt av icke mindre än 19,5 kg, så det är ju lätt att förstå att man var glad åt sedlarna.

Den framgång, som sedelutgivningen hade, tycks ha berusat bankledningen. Pengar strömmade in och sedlar ut. Man började dela ut lån i kreditivsedlar — till höger och vänster. Magnus de la Gardie lånade icke mindre än 250 000 daler, och andra låntagare, vars skulder till banken icke voro mycket mindre, funnos även. Oftra behövdes ingen säkerhet. Ett klingande namn eller en hög titel var ofta borgen nog. Man började nu syssla åtta sig med den gamla planen att upprätta filialer i rikets större städer. Filialkontor tillkommo också i Göteborg, Falun och Åbo.

Under tiden växte sedelutgivningen alltjämt. Snart var marknaden mättad, och då började priserna stiga, även på koppar. Det blev på nytt lönande att smälta ned eller exportera kopparmynten. Den situation, som nu inträdde, har vissa likheter med de förhållanden, som födde kreditivsedlarna 1663. Skillnaden var emellertid att det icke blev brist på mynt i allmänhet utan på skiljemynt av koppar. Man rusade till banken för att växla till sig kopparskiljemynt. Detta hade banken emellertid inte beräknat. Någon "kopparkassa" fanns knappast, och så kom den stora skrällen. Banken gjorde förtvivlade försök att skaffa kopparmynt. Man köpte upp koppar till överkurs och utmyntade skiljemynt med stor förlust, men ingenting hjälpte. Behovet var ofyllbart. Banken belägrades hela dagarna av folk, som väntade att det skulle komma in kopparmynt.

Till slut blev det ingenting annat att göra än att draga in utestående lån. Efter en häftig dispyt i riksrådet — varvid bankens största låntagare Magnus Gabriel de la Gardie förde oppositionens talan — beslöt man att kräva lån-

Trettiosex daler kopparmynt av 1748 med finsk och svensk text.

tagarna. Den 3 augusti 1664 beslöts att kreditivsedlarna i sin helhet skulle indragas, och därmed upphörde också bankens rörelse. Den hade nu endast att inlösa sina sedlar.

Under hela tiden var det aldrig tal om någon misstro till bankens soliditet. När folk strömmade till banken för att få sina sedlar inlösta, var det icke av misstroende utan därför att man faktiskt behövde mynt av lägre valörer än vad sedlarna lydte på. I slutet av 1664 tillsattes en kommitté för att utreda bankens ställning. Det visade sig därvid att bankens böcker aldrig avslutats, varjämte ett betydande underskott påvisades. Det blev en stormig undersökning. Palmstruch stämdes till ansvar inför Svea Hovrätt, där han anklagades för försvinnning och för den olycka, som kreditivsedlarna förmenades ha medfört. Han betraktades som en svindlare och dömdes till avsättning från sin post, till ständig landsförvisning, varjämte han inom sex månader skulle ersätta bankens underskott med 88 000 daler. Kunde han icke detta, skulle han mista livet. Palmstruch blev

Kreditivsedel på 100 daler silvermynt, daterad den 30 jan. 1666 och undertecknad av bl. a. Johan Palmstruch.

emellertid benådad och frigavs ur fängelset 1670. Några månader senare, den 8 mars 1671 dog han.

Palmstruchska banken rekonstruerades 1668 och erhöi då namnet Riksbankens ständers bank. Den är alltså identisk med vår nuvarande riksbank. Riksbanken fick icke på länge lov att utgiva några sedlar, och dess verksamhet är alltså en särskild historia.

Palmstruchska banken var den första bank, som utgav på innehavaren utställda sedlar och använde dem i sin lånepolitik. Den var på sätt och vis en föregångare, och det är beklagligt att det hela skulle sluta så illa som det gjorde. Därmed är dock icke sagt att Johan Palmstruch var den förste i världen, som utgav sedlar. Den äran tillkommer icke Palmstruch, och det är heller icke Sverige som fött uppfinnaren utan en helt annan del av jordklotet, nämligen Mittens Rike — Kina.

Den kinesiska kulturen har i alla tider förbryllat forskningen. Saker och ting, som vi gått omkring och varit stolta över och betraktat som speciellt europeiska, har man i Kina använt sig av medan våra förfäder ännu levde vildens fria liv. Så är det också med sedelutgivningen. Man har visserligen all anledning att med skepsis bemöta en berättelse om att kineserna redan omkring 2 700 år före Kristi födelse skulle ha haft sedelmynt, ty på den tiden levde kineserna stenåldersliv och bodde i grottor och jordkuler, men vi ha ingen anledning att betvivla uppgifterna om ett kinesiskt pappersmynt på 100-talet e. Kr. De äldsta kinesiska sedlarna utgavos av banker och privatmän, och först på 800-talet blev utgivandet av sedelmynt en statens angelägenhet. På 1200-talet hade Kina att utstå en stor inflation, varvid pappersmyntet nedsattes med 80 proc.

Orsaken till att man i Kina införde pappersmynt är ganska märklig. Metallmynt funnos också, men de voro av mässing. Däremot saknades fullständigt guld- och silvermynt. Det är alltså mässingsmyntens svårhanterlighet, som skapade sedelmyntet. När provinsen Jünnan i slutet av 1400-talet erövrades av kineserna fingo de därigenom tillgång till silvergruvor. Silvermynt infördes därefter i Kina, och så avskaffades sediarna.

Privatbanksedlar från slutet av 1770-talet.

Jaroslav Hasek:

BLOMMA I KNAPPHÅLET

Lektor Petri var en berömd botaniker. Undervisningsdepartementet beviljade honom gång efter annan ett helt års tjänstledighet för studieresor, och dessa utnyttjade han i fullt mått. Efter varje sådan permission utgav han på eget förlag en eller annan omfattande avhandling. På eget förlag av den anledningen, att ingen förläggare dristade sig utge hans lärda avhandlingar med titlar som skulle vara i stånd att ruinera även den mest solida förlagsfirma, såsom exempelvis: "Cyperus polystachius och Pteris longifolia på Fumarola di Frasco och Fumarola di Caciollo på Ischia. Betraktelser över bräknets forntid och nutid, eller till vilken jordperiod Steris longifolia på Fumarola di Frasco på Ischia hör". Detta var bara titeln. Och på denna följde fyra hundra stora oktavsidor med olika hypoteser och utläggningar. Efter de fyra hundra sidorna följde pagina 401, som avslutade den vetenskapliga avhandlingen med orden: "Genomgå vi alltså ännu en gång alla hypoteser och teorier, så komma vi till den uppfattningen, att vi omöjligt med bestämdhet kunna säga, till vilken jordperiod omtalade plantor höra."

Året efter utgav lektor Petri ett tillägg på tre hundra sidor till denna bok under titeln: "Pteris longifolia på Fumarola di Frasco på Ischia, eller sanningen nära". Tillägget slutade med orden: "Som framgår av närvarande arbete, ha vi inte kommit ett steg närmare problemets lösning än i min första avhandling. Men möjligen skall denna bok stimulera andra forskare, så att de kunna skrida vidare och bekvämare på denna uppträdda stig på vetenskapens mark."

Av sådana tjocka avhandlingar hade lektor Petri nu utgett åtta stycken. Han var även i övrigt en modig man. Två gånger blev han funnen halvt ihjälfrusen bland alpernas gletscher, där han bedrev studier över den alpina floran. Med nöd och näppe undgick han en gång att falla i Vesuvius' krater. I den skogbevuxna zonen under Etna blev han överfallen av rövare, som plundrade honom på allt, klädde av honom in på bara kroppen och läto honom endast behålla hans noteringar över en viss bräknearter, som växer på Etna.

I Sverige var han nära att hamna i Trollhätte-fallen, men blev — tack vare en lycklig slump — hängande på en klippavsats, där han upptäckte en sällsynt lavart. Och hur ofta hade han inte fallit ned utför höga branter, medan han krampaktigt höll en eller annan art av vildvuxna rosor i handen.

Lika konsekvent var han i sitt privata liv.

Rektorn vid det gymnasium, där lektor Petri verkade, hade en dotter som hette Emma. Rektorn hade nu i ett halvt års tid inbjudit lektorn på besök, och dessa inbjudningar hade han samvetsgrant hörsammat, utan att han dock hade klart för sig, vad rektorsfamiljen egentligen tänkte på, när han besökte den, eller tog fröken Emma med på en spatsertur. Rektorskan var förtvivlad. Om tre dagar skulle lektor Petri åter bege sig åstad på en ny studieresa, från vilken endast gudarna visste, när han skulle vända tillbaka. Det var nödvändigt, att han förklarade sig, så de fingo veta, hur saken låg till. Dottern fick därför en

(Forts. å sid. 20.)

Ivar Ahlstedt:

Mellan skratt och gråt

Pojken hoppade fram över gården än på det ena benet än på det andra. Han kom från soptunnorna där han försökt skjuta en råtta med sin nya slangbåge, och han trallade högt på en visa han själv hade gjort.

Han måttade på kökstrappan och tog den i två skutt. Det var rekordet. Hur lång sats han än tog, så kunde han aldrig nå längre än till det näst översta trappsteget. Han vred om handtaget, stötte upp köksdörren men snavade på tröskeln och föll pladask i golvet. Modern höll på att baka bullar och hade just tagit en plåt ur ugnen. I häpenheten vippade hon på plåten och bullarna ramlade ut över golvet.

— Va e de för liv du för? sa mor.

— Ja snava, mor, sa han och reste sig upp.

— Se dej för! sa mor och gav honom en örfil.

Sedan plockade hon upp bullarna och lade dem på köksbordet.

Han stod stilla ett slag. Så började tårarna rinna.

— De e väl inget å tjuta för, sa mor, se dej för en annan gång.

Pojken gick långsamt in i rummet intill köket och stängde dörren efter sig. Han satte sig på en stol vid fönstret men gömde huvudet bakom gardinen så att ingen skulle märka att han grät.

Han satt aldeles stilla en lång stund.

Mor är orättvis, tänkte han, och blev aldeles virrig av sorg. Mor är orättvis och jag bryr mig inte ett dyft om henne mera. Nu steg trotset inom honom. Mor var orättvis. Han hade bara snavat. Det var tröskelns fel.

I detta ögonblick hatade han mor. Han skulle ge sig iväg och aldrig komma tillbaka mer. Långt bort i världen skulle han fara och sen kunde mor sitta hemma och vänta på honom. Och om många, många år skulle han komma tillbaka — kanske. Då skulle han slänga upp köksdörren och kasta ett lejonskinn framför mor, där hon satt i soffhörnet och grät.

Han vred på sig oroligt, där han satt. Doften från de nybakta bullarna irriterade honom. Ett slag var han på väg mot köksdörren för att be om en smakbulle men så kom han ihåg örfilen och gick tillbaka till stolen vid fönstret.

Han funderade länge över vad han skulle ta med sig när han nu reste bort från mor. Slangbågen skulle han ha med sig, det var klart, och indianfjäderbusken, som han fick på sin födelsedag. Och pengar hade han också. Han hade massor av pengar, en hel skatt. Dom pengarna hade han samlat under en månad och dom låg i en plåtlåda, som var nedgrävd under ett träd på bakgården. Och så kniven förstås, den fick han inte glömma. Det var mycket viktigt med kniven . . .

Han började bli trött på att sitta gömd bakom gardinen. Nu grät han inte längre. Han satte näsan mot fönsterrutan och tittade ut på gatan. På planen framför kyrkan lekte några barn. Det var Knut och Lisa och Bror och Kalle. Kalle hade fått en

sparkcykel och åkte tutande omkring på planen. Pojken ställde sig på knä på stolen och tittade intresserat på. Om han gick ut skulle han säkert få låna sparkcykeln en stund. Och Knut hade ett par rullskridskor. Dom gick fint att åka med på trottoaren.

Han tänkte öppna fönstret och ropa åt kamraterna, men så kom han ihåg örfilen och sjönk tillbaka på stolen.

Hur kunde mor vara så orättvis? Det var ju inte hans fel att han ramlade. Det var tröskelns. Han hade bara kommit springande och så hade han snavat.

Nu hörde han någon komma in i köket. Det var system. Han hörde henne be om en bulle. Hon fick säkert en. Jada, för hon sprang genast ut igen. Mor satte in en ny plåt i ugnen.

Han började känna, att han var hungrig. Det riktigt sved i magen.

(Forts. å sid. 27.)

Ester Louise Gard:

DET OBEVEKLIGA ÖDET

När före detta skådespelaren Sixten Blom strax innan stängningsdags steg in i Alfhild Vestbergs väffelbruk och beställde kaffe med väfflor, hade han inte ett öre på fickan. Han satte sig vid ett bord närmast dörren och litade för övrigt på sin goda tur. Och skulle han inte lyckas smita från betalningen tänkte han ta sin mångbeprövade fräckhet till hjälp. Men då han fick se Alfhild Vestbergs runda, snälla ansikte blev han lugn, hon hörde inte till den typen som brukade ropa på polis.

Slumpen kom honom till hjälp. Klockan slog nio och hon gick till dörren för att låsa till den. Det var då det hände. Hur hon än vred och vände på nyckeln gick det inte att låsa. Sixten Blom satt en stund och såg på hur hon för-gäves försökte få bukt med låset. Så reste han sig.

— Kanske jag kan vara till någon hjälp, sade han.

— Ja, om ni ville vara så snäll.

Han undersökte låset och bad henne hämta en skruvmejsel. Han såg genast vad det var för fel och att det skulle kunna vara avhjälpt på ett par minuter, men han gjorde sig ingen brådska. Ju mer besvär han hade, desto mer skulle hans hjälp värdesättas. Det tog både en och två timmar innan han brydde sig om att bli färdig.

Alfhild Vestberg visste inte till sig av tacksamhet. Han slog ut med handen i en flott gest, som skulle betyda att hans hjälp enbart varit honom till nöje och knappt värt tack. Och när han så gjorde min av att betala kaffet och väfflorna blev hon nästan gråtfärdig. Fattades bara, att han, som gjort henne en så stor tjänst, skulle betala. Han krusade med sin tomma plånbok i handen. Visst skulle han betala, visst, visst!

— Gör mig inte ledsen, nästan kved hon. Och låt mig få bjuda er på en liten påtår.

— Endast på ett villkor, sade han och gjorde en lång paus. Att ni, min fröken, gör mig sällskap. Annars skulle jag känna mig som en betald lussmed.

— Som om något annat skulle komma i fråga, sade Alfhild Vestberg och skyndade ut i kaffeköket.

Hon kom ut igen med kaffekannan och ett fat doftande väfflor, hämtade en kopp åt sig själv från spegelhyllan innanför disken och slog sig ned mitt emot honom.

Till en början rörde sig deras samtal om lås, med glad så småningom in i religionfilosofiska labyrinter. Sixten Blom blev värtalig, och hon lyssnade betagen till hans utläggningar av bibeltexten. Sedan kom han in på ämnet om irrläror och ren ateism, gled därifrån mjukt och behändigt över till politik. För att så småningom utan att övergången märktes komma in på ett outtömligt ämne, nämligen kärlekens mysterium. Då var han inne på sin mammas välkända gata.

Han började med den rena, oskuldsfulla skolpojkskärleken, fortsatte med ynglingens svärmerier till dess han kom in på den mogna mannens kärlek. Och slutligen kärleken vid första ögonkastet.

Vid det laget var det sent lidet, men han närmade sig målet. Han talade om hur ensam och oförstådd han hittills vandrat genom livet. Man går genom livet, sade han, man känner att något fattas. Det är kvinnan. Kvinnor finns det gott om, men endast en kvinna i ens liv är den rätta.

— Det är inte alltid man träffar henne, sade han med vibrerande stämma. Kanske sitter hon i en järnvägsvagn som man ser rusa förbi... en blick är kanske allt man hinner fånga av lyckan. Eller kanske man möter henne på en ensam väg, och först då hon försvunnit bortom vägkröken vet man att det är HON. Sällan eller aldrig träffar man den rätta, och då är och förblir livet ett tomt intet.

Han tystnade och strök sig med en trött rörelse över håret. Alfhild Vestberg satt med nedslagna ögon och lekte med kaffeskeden. Han fortsatte i sorgsen ton:

— Kanske ser man henne för första gången tvärs över ett bord... kanske sitter hon så nära att man kan nå henne

med handen. Men man vågar inte sträcka ut handen efter lyckan. Och varför? Svaret blir: KONVENANSEN!!! Sedan kanske vägarna går i sär, man går åt var sitt håll med en outplånlig biid i sitt hjärta. Tja... man kommer på genomresa i en liten idyllisk småstad till exempel... får se kvinnan med stort K. Strax är en liten gud med koger framme och skjuter av en pil, man är sårad, invalid för livet. Ja, invalid... såvida inte den lille gynnaren samtidigt skjuter av två pilar. Det vill säga, om hon... den rätta även träffas av en pil.

Det sista sade han med en enträget frågande blick.

— Ingenting i världen går upp mot en mognad kvinnas kärlek, fortsatte han. Den mogna kvinnan är allt... moder, syster, hustru. Och hon är framför allt den som ser djupast på kärleken och har mest att ge. Hennes själ är som en ren, klar och bottenlös källa, där man vill stanna och söka svalka och vederkvickelse.

Alfhild Vestberg var en mogen kvinna och framför allt ensam. Hans svada lade sig som mjuk, ullig och värmande flanell kring hennes hjärta, men hon var blyg och vågade inte lyfta blicken från kaffekoppen.

— Om man får stanna, fortsatte han där han slutade. Han gjorde sin röst grumlig. Annars får man gå som man kom... lika fattig. Nej, fattigare. Ja, sade han, så känner jag det. Jag vet ju inte om ni känner på samma sätt som jag. I så fall, om ni inte gör det... då har jag bara att gå ut i mörkret med ensamheten och tomheten som följeslagare.

*

Sixten Blom behövde inte gå ut i mörkret och ensamheten. Han fick stanna och skåda in i hennes "bottenlösa själ". Egentligen hade hon väl aldrig tänkt på hur ensam hon var innan han kom in i hennes lugna liv. Kärleken frågar inte. Han blev allt för henne, och hon gav honom allt utan frågor. Hon var så tacksam, till och med tacksam över att han ville ta emot hennes pengar.

Sixten Blom hade varit skådespelare, men engagemangen hade blivit alltmer tunnsådda. Beroende på att hans skådespelartalanger voro betydligt bättre i det verkliga livet än på scenen. Där blev han gammal, teatralisk och uppstyltad. Han var inte äkta, sade kritikerna, man tror inte på honom. Och det var därför han slagit sig på sol- och vårbanan, vilken han fann mer givande än den hårdflirtade Thalia.

Ingen kunde påstå att han någonsin bad om pengar. Han bad faktiskt inte om ett öre, men han hade i stället en utomordentlig förmåga att låta sina kärlekslängtande offer förstå hans stora penningbehov. Och han fick pengar så mycket han önskade och mer till. De formligen trugade på honom pengar och han lät sig trugas, slog ifrån sig med båda händerna för att slutligen med påfallande tveksamhet ta emot vad som frivilligt bjöds honom. Han uppträdde så att alla trodde honom vara en stolt natur. Med resultat att han blev erbjuden pengar på ett finkänsligt sätt. Man var så rädd att sära hans stolthet.

Alfhild Vestberg gjorde täta besök i banken och hennes konto sjönk. Utom de pengar hon rundhänt gav honom, så gick det åt mer för hennes del nu än förut. Hon klädde sig dyrbarare för att se ung ut och behaga honom. Visserligen tänkte hon ofta på att hennes ställning som Sixten Bloms fästmö blev väl dyrbar och skulle ta en ända med förskräckelse. Och hon var heller inte alldeles omedveten om, att i och med att hennes pengar voro slut, så skulle det också vara slut med kärleken. Hon sköt tanken ifrån sig och levde i nuet, med hela den älskande kvinnans hängivenhet.

På kvällarna promenerade de i kanalparken. Han höll henne under armen, och hon kände sig avundad. Han var stilig och hade en välväxt figur, som väl bar upp den eleganta kostym hon givit honom. Hans uppträdande var den typiske teatergrevens, vilket inte så litet slog an på småstadsborna. Ofta tillbringade de kvällarna på stadshotellets restaurant. Det var då han som beställde och betalade med hennes pengar ur sin plånbok. När människor gävo akt på dem spelade han den förälskade skolpojken roll därför att det smickrade henne. Man talade om det i staden och tyckte det var underligt, att den lilla oansenliga Alfhild Vestberg fått en så stilig fästman på gamla dar.

Så måste det komma en dag, då hennes bankkonto var slut. In i det längsta försökte hon dölja för honom att hon endast hade väffelbruket att leva på. Det hade förut räckt till för hennes enkla behov och även blivit en slant över.

Vid ett par tillfällen framkastade hon, att det blev billigare att leva om de gifte sig. Då förstod han hur det stod till och beslöt att dra sig tillbaka så diskret som möjligt. Han avskydde scener med tårar och krav på äktenskap.

Vi ha ju inget att vänta på, sade hon.

— Nej, höll han med, vi har inget att vänta på.

Vidare tal om saken tystade han med en kyss. Han hade emellertid bestämt dagen för sin avresa. Att han inte gett sig iväg några dagar tidigare berodde på att hon betalt hans rum på pensionatet en månad i förskott. Det var ju ingen mening i att låta något av det goda förfaras, tyckte han.

Men ödet hade bestämt annorlunda. Det började med att han frös och kände sig febrig. En lindrig släng av influensa, tänkte han och beställde in en extra brasa. Med tanke på morgondagens resa kröp han tidigt till sängs. Men ödet var som sagt där och strök ett tjockt streck över hans beräkningar. Hade han inte frusit skulle han dagen därpå varit på väg till en annan marknad, men nu frös han och det blev hans öde att stänga spjället för tidigt.

Det blev lunginflammation i samband med kolosförgiftningen och det blev långvarigt. Alfhild Vestbergs kassa stod inte längre ut med kostnaden för hans rum på pensionatet. Och så måste hon låta forsla hem honom till sin bostad. Han var hjälplös och vingklippt och måste finna sig.

Men inte gick det an att bo under samma tak utan prästens välsignelse. Småstadsbornas tungor skulle löpa av bara farten. Alfhild Vestberg gav sig inte. Med darrande hand skrev han under fullmakten på att han gav sitt samtycke till lysning.

Det tar tre veckor innan det lyst färdigt, tänkte han, till dess hinner jag komma på benen. Men då tre veckor gått låg han fortfarande lika hjälplös som ett dibarn.

Och så randades den dagen, då prästen kom med bibel och psalmbok i högsta hugg. Alfhild Vestberg hjälpte honom egenhändigt på med den prästerliga skruden. Vittnena kommo med blommor, som de lade på den kraftlöse brudgummens bädd. Det såg ut som om han låg på lit de parad. Prästen läste ritualen och sjöng en psalm, det vara bara han som hade sångröst. Sixten Blom såg lidande ut, men det fann alla att det bara var naturligt. Han var ju sjuk...

Därmed upphörde hans sol- och vårbana. Och lika gott var det, ty efter en tid tyckte han rollen som äkta make var trivsam. Väffelbruket blomstrade upp och blev en tämligen fet inkomstkälla. Sixten blev också fet och förlorade sin pojaktiga charm, vilket gjorde honom oduglig som charmör och därigenom blev han en trogen make. Och mer begärde inte Alfhild av livet.

I väntan

Av Sofie Backe

Majken hade nyss satt sig upp på sängkanten, sträckt sig framåt och med ett ryck släppt upp rullgardinen. Sedan hade hon lagt sig igen — klockan var inte så mycket, fastän solen så här på sommaren stod högt redan vid sju-tiden.

Nu låg hon och såg hur solstrålarna lekte på den ljusgrå tapeten med de bleka gröna rutorna i mönstret och nådde ända fram till den likaledes grå kakelugnen, målad i en något mör-

kare nyans. Bredvid kakelugnen hängde redan Pers handdukar på krokarna i hörnet. Solen nådde just fram till den gula bården på badhandduken. Pers säng stod, bäddad och fin, intill Majkens, bara skild från den genom det lilla nattduksbordet.

Ett lyckligt leende for över Majkens ansikte, när hon såg på den. Hon lade armarna i kors under nacken och suckade av belåtenhet.

Den vita trådgardinen framför det öppna fönstret fladdrade en smula i den svaga morgonbris. En blåskimrande spyfluga kom farande in genom fönstret, for surrande och sökande genom rummet med åtskilliga otåliga smällar mot väggar och tak, innan den bestämde sig för att försvinna samma väg den kommit.

Utanför fönstret i körsbärsträdet snattrade redan starflocken, som varje morgon kom och åt vad som ännu fanns kvar på toppgrenarna. På avstånd hördes vågskvalpet nere vid stranden.

Majken reste sig på nytt och steg denna gången upp. Svepte hastigt in sig i badkappan och sprang ner till stranden för att ta sitt morgonbad. Hon njöt av att sträcka ut i långa starka simtag och av att känna sig omsluten av det kalla vattnet, som tog bort de sista resterna av sängvärmens ur både kropp och själ.

När hon kommit upp igen och klätt sig med ovanlig omsorg hade fröken Johansson kaffebrickan färdig i den lilla vrån under köksfönstret, där hon och Majken soliga morgnar brukade inta sitt morgonmål.

Fröken Johansson var morbror prostens hushållerska sedan hans mors död.

Majken åt smörgåsar och vetebröd och drack kaffesurr därtill med välbehag. Hon hade sådan aptit denna morgon och ingen förstod, vad fröken Johansson lade i kaffe pannan, som gjorde den bruna varma drycken så god. Det var hennes lilla hemlighet.

Hon skötte hushållet åt kyrkoherden nu sedan sex år tillbaka. Han var fortfarande ungarl. Majken, som tidigt mistat bägge sina föräldrar, betraktade hans hem som sitt. Sedan hon numera hade plats i den ganska närbelägna staden, kunde hon endast bo där under semestern på somrarna och över alla helger.

När Majken avslutat kaffedrickningen satte hon på sig ett förkläde, tog med sig en korg och en sax och gick ut i trädgården. Morbror hade hon ännu inte sett vid denna tidiga timma. Han visade sig aldrig förrän till frukost, ett par timmar senare.

Nu gick Majken skövlande fram över trädgården. Hon klippte av några härliga, doftande stamrosor att sätta i skålen på vardagsrummets runda bord, hon klippte luktärter i mängd från spaljeén att sätta på matbordet, en stor bukett reseda till morbrors arbetsrum och ringblommor, kraftiga, brandgula med brunsvart mitt till Pers och hennes rum.

Hon skyndade in med allt och ordnade dem vackert i sina respektive vaser. Sedan tog hon en stor skål och gick ut i hallonlandet. När Per kom måste de ha hallon till efterrätt! Det var självklart. Per älskade hallon — naturligtvis.

När detta var gjort, var det strax frukostdags. Majken

Blomma i . . . (Forts. fr. sid. 15.)

uppmaning att vara så älskvärd som möjligt mot lektorn på spatserturen och begagna alla knep för att äntligen få honom att uttala det avgörande ordet, innan han reste.

Fröken Emma följde de råd hon fått. De ställde vandringen utanför staden till Sjäradalen, och under hela tiden talade hon blott kärliga ord och gav honom bedårande ögonkast, medan lektor Petri utlade för henne, hur hon lättast skulle kunna bestämma de olika blomsterplantorna i enlighet med Linnés system.

— Kärlek, o kärlek, du mäktiga härskarinna, nynnade fröken Emma i det hon betraktade lektorn med ett forskande ögonkast.

Lektor Petri lät sig emellertid inte störas i sitt föredrag. — Om ni vill identifiera en planta, d. v. s. veta dess botaniska namn, så bör ni först bestämma den klass, vartill den hör, sade han med eftertryck.

Hon gick tätt vid hans sida och såg honom i ögonen.

— När det är gjort, fortsatte han, kan ni också utan svårighet, med hjälp av vissa kännetecken, bestämma den familj och den art, som har alla kriterier gemensamma med vederbörande planta.

— Ni reser bort, sade hon och böjde sig ned, jag vill plocka förgätmigej till er. Får jag lov att fästa denna förgätmigej i ert knapphål?

Han böjde sig ned och såg på blomstret.

— Åh, fröken! —

— Den klär er, sade fröken Emma — ni vet att förgätmigejen är en betydelsefull blomma?

Lektor Petri såg förtvivlad på henne.

— Om ni, fröken, bara visste . . .

— Jag vet det, det betyder "glöm mig inte", svarade hon och såg varmt på lektorn.

Herr Petri, som rodnat nyss, blev ännu rödare.

— Jag ville ha sagt någonting, men ni skulle säkert bli ond — jag föredrar att inte säga det.

— Var inte rädd, herr lektor!

— Nej, fröken, begär inte det av mig! — Han började åter på sitt lugna sätt tala om fanerogamer och kryptogamer. Om klasserna didynamia och tetradynamia. Så satte de sig på förortsbanan och reste tillbaka till staden. Under tiden talade de om ligustern, och lektor Petri lärde den unga damen, att bovetet tillhör åttonde klassen (octandria). Sedan följde han henne till huset, där hon bodde.

— Glöm inte, slutade han dagens samtal, att de parasitiska sopporna har snyltverktyg, delvis i jorden och delvis på andra planter, samt frambringa andra arter. God natt, fröken.

Då hon försvunnit in på gården, gick han över en kvarts timme fram och tillbaka utanför fönstren till rektorns våning. Var gång han såg på blomman i knapphållet, blev han röd. Han kikade upp mot fönstren, tog äntligen mod till sig, gick in i huset och tryckte på knappen till rektorsfamiljens ringledning.

Han blev hjärtligt mottagen. Han kom med förlägna ursäkter för att han gjorde besvär så sent på aftonen, men det var en nödvändig sak, som . . . Han bjöds vänligt in i salongen, och rektorskan uppmuntrade honom med sin blick. Fröken Emmas blick hängde förvåntansfullt vid hans läppar.

— Herr rektor, sade lektor förläget, under promenaden i dag plockade fröken Emma denna blomma och sade: Tillåter ni, att jag sätter denna förgätmigej i ert knapphål. Ni kan inte föreställa er, hur detta verkade på mig. Jag vet nu inte, om jag en gång vågar säga, vad jag är övertygad om . . .

— Men käre herr lektor, vi har ju känt er ganska länge nu, försökte rektorskan hjälpa honom i hans förlägenhet.

— Jag ser, sade lektor Petri, att fröken Emma inte heller kommer att bli förnärad, och det är huvudsakligen henne det angår. Då jag nu reser bort och inte vet, när jag kommer tillbaka igen, vill jag inte hålla fröken i ovisshet. Den blomma fröken satte i mitt knapphål var inte en förgätmigej (*myosotis palustris*), utan en oxtunga (*anchusa officinalis*), en blomma med sammanvuxna kronblad och en griffel. Kronbladen trattformade, deras översta del slutna, färgen blå eller violett . . .

Men lektor Petri sov den natten som världens lugnaste människa.

gick in och tvättade sina kladdiga fingrar, borstade sitt bruna rufsiga hår och tog av sig förklädet.

När morbror kom ned till frukost lade han märke till alla nya friska blommor i vaserna, han såg Majkens friska färg på kinderna, de strålande ögonen och den välvårdade klädseln. Han kunde inte låta bli att småle. — "Kvinnor är sig lika", tänkte han. "Till och med för Per . . .!"

Efter frukost skulle Majken gå och möta vid båten. Per skulle komma med den.

Hon gick stigen över ängarna och genom skogen fram till landsvägen, som bar ner till bryggan.

Hennes steg var lätta och glada och hon insöp girigt doften av nyslagent hö från åkrarna runt om. Det var härligt att leva en sån här dag!

Morbrors lilla tax, som följde henne, hade visst fått upp spår på åkersork. Den sprang tyst och ivrig och borrhade ner nosen i håll efter håll, som den kraftrade upp.

I skogen var det förmiddagstyst. En och annan fågel flög tyst upp från sin gren, när Majken och taxen, som nu lugnat sig, passerade. Nere på landsvägen var det gassigt och dammigt, men då voro de strax på bryggan. Där blåste det en smula. Vinden kom Majkens klänning att smyga efter kroppens alla linjer och att fladdra en smula. Håret, nyss så fint och välborstat, blåste nu åt alla håll. Men sådant lade Maj-

ken inte längre märke till, där hon stod med handen skuggande för ögonen och spanande över fjärden.

Hon upptäckte just den vita skärgårdsbåten, där den rundade en udde på en av de många små öarna den hade att passera. Vinden drev röken i en svart sky framför båten. Sotlukten nådde redan dem, som stodo på bryggan. Taxen nös.

När landgången lagts ut, kom distriktssköterskan, som varit inne i staden och lovat på hemvägen göra sällskap med Per, gåendes över den med en allvarlig liten fem års pys vid handen, hans ansikte strålade dock upp igenkännande och förtroendefullt, när han fick se Majken.

— "Goddag, Per", sade Majken och gav honom handen. Man kysser och kramar inte en femårs herre i allas åsyn. Det fick vara så länge.

De tog väskan och vandrade hemåt, sedan Majken tackat sköterskan och talat några ord med henne om hur färden varit.

Väl hemma och uppe i deras rum skulle morbror inte längre förvånats över den iver med vilken Majken pyntat hemmet och över glansen i hennes ögon om han sett den röda sky, som spred sig över hennes ansikte, när hon bland Pers kläder fann ett brev adresserat till henne med en välbekant, manlig och kraftig handstil.

Att Per i Majkens ögon representerade något annat än en vanlig frisk, robust femåring kunde ju morbror inte veta!

Karl Lindgren:

KARIN

Trots att min respekt och beundran för det evigt kvinnliga alltid varit djup och uppriktig, har jag dock en känsla av maskulin underlägsenhet, när jag nu skall försöka att skildra den unga damens korta men händelserika liv och leverne i S/S "Aldebaran". Hennes ankomst ombord väckte alls ingen sensation. Hon valde att på ett typiskt kvinnligt sätt göra sin entré i vår farande värld. Tyst och avvaktande, en aning kokett förstås, satt hon i sin trånga bur, som dinglade på ryggen av en svart och ullhårig Senegambianeger. Men hade tredje styrman annat, vad för slags intrigant varrelse han tillhandlat sig, så hade han nog tänkt sig för både en och två gånger vid köpet. Priset kunde han emellertid inte klaga på. För en gammal grönskimrande, av saltstänkt randig överrock, som gjort sin tjänst under otaliga kalla och stormiga vakter i nordligare farvatten, fick han henne. Och det är ju inte dyrt för en apa. Så han köpte henne. Hon installerades ombord och fick av den ljusluggige styrmannen det nordiskt klingande namnet Karin.

Vi hade emellertid annat än apor att tänka på den följande veckan, så Karin föll först alldeles i glömska, när hon drog sig tillbaka till sin hyt på båtdäck, d. v. s. tredje styrmans. Men vi skulle få se på annat, när vi väl kommit ut i sjön igen. Men nu var det först och främst lastningen med sina besvärligheter, som sysselsatte våra tankar.

S/S Aldebaran lastade jordnötter för Bordeaux. Vi hade klarerat in i Bathurst vid Gambia-flodens mynning och fått våra crew-boys ombord. Med denna svarthyade och pladdrande skara samt ett otal långa, sviktande landgångar, ångade vi så uppför Gambia-flodens heta vattenväg. Nötterna låg uppkastade i högar, som små berg här och där på

flodstränderna, så vi hade bara att söka ut några lämpliga, starka palmer att förtöja i. Sedan var det negrens tur att rigga ut sina landgångar och börja inlastningen. Under rytmisk sång myllrade dessa 150-tal crewboys i en ständig ström ombord med sina säckar fyllda av jordnötter. Säckarna tömdes med ett rasslande ljud på de glest pålagda lastrumsluckorna. S/S Aldebarans rymliga skrov började långsamt fyllas av den lätta men skrymmande lasten. Fem gånger fick vi svettande i det kvava solgasset upprepa proceduren med förtöjning och landgångar i lika många sömniga negerbyar, innan lastrummen till sista hörn var fyllda med jordnötter.

Efter väl förrättat värv länsade vi sedan medströms ned till Bathurst igen. Där sade vi, otacksamt nog, med glädje farväl till våra crewboys. Glädjen var kanske ömsesidig, men deras puttrande järngrytor och övriga attiraljer försvann från däcken, som under flodresan mera liknat myrstackar än fartygsdäck. Efter sjöklargörning och nedspolning lämnade vi med en känsla av befrielse Gambias kvävande hetta och styrde med full fart ut i öppna sjön och den svalkande nordostpassaden.

I och med att sjövakter sattes och resan till Bordeaux började, kom Karin med på scenen igen. Jag var efter en trött-sam kvällsvakt i färd med att purra ut den andra vakten, som skulle avlösa oss klockan tolv. Hon var nu en kvart före, och min vaktkamrat, som stod till rors, kikade sömnigt på klockan för att kunna slå åtta glas i rätt tid. Ifrån skansen stövlade jag vidare upp på båtdäck för att ta itu med den ganska svärpurade tredje styrmannen. Bullrande och utan att knacka, ryckte jag upp dörren och hojtade:

"Res upp styrman! Det är strax glas." Medan jag tände ljuset i hytten, fick jag mig emellertid helt oväntat en liten lektion i takt och gott uppförande. Karin satt uppflugen på en klädkrok och mumsade på en banan mitt i natten. Svansen hängde mellankoliskt rakt ned, och hon visade först med en oefterhärmlig mimik sitt missnöje över mitt burdusa inträde. Då jag inte visade det minsta tecken till att vilja be om ursäkt, ryckte hon resolut mössan från mitt huvud, kastade den på durken, och som slutkläm lät hon sitt klibbiga bananskal daska ned på mössans förra plats. Jag kände mig naturligtvis helt stukad och iakttog i fortsättningen ett mera korrekt uppträdande. Detta gällde förstås bara i mitt umgänge med Karin!

Så började hennes regemente i s/s Aldebaran, och vi fick noggrant veta, vad för sorts fruntimmer hon egentligen var. Att hon var begåvad med en ovanligt utpräglad humor, var vi snart alla överens om. Och det var förstås det, som räddade henne från att åka överbord många gånger, när hon gjort något särskilt lyckat spratt, som långt ifrån brukade vara av det oskyldigaste slaget.

Karins sätt varierade allt efter de olika situationer, vari hon invecklades i sin nya värld. Hon fick nu gå lös på däck och hade alltså fritt spelrum för sina intriger. Så länge negrerna var ombord, hade hon måst vara inlåst, för hon tålde inte på några villkor de svarta gentlemännen. Att de svettiga och sotsvarta eldarna, som kom upp efter en hård vakt på durken, inte tillhörde någon negerstam, kunde ju inte Karin veta. Men de fick sannerligen känna på hennes vrede och bottenlösa avsky för den färgade rasen, när hon vilt rullade med ögonen hotfullt hoppade jämfota och snattrande slungade ut sina apförbannelser.

Hon kunde naturligtvis också, som den kvinna hon var, vara insmickrande och ljuv, som en ängel till sitt väsen. När mörkret föll på, ville hon inte gärna vara ensam. Då trivdes hon bäst på tredje styrmans axel, så att hon med sina små svarta fingrar kunde treva igenom hans blonda hår för att söka efter förmodade småkryp. Bytet blev dock ganska magert, — påstod styrman. Och när hon var trött, kröp hon gärna upp i hans armhåla för att taga sig en lur. Hennes bedjande ögon riktades då med kärlek och förtroende upp mot sin stora beskyddare. Vid sådana tillfällen var hon verkligen rar.

Men Karins lynne var mycket ombytligt. Från att vara en smeksam unge kunde hon blixtnsnabbt förvandlas till en rasande furie, eller ännu hellre en odygdspåse av första ordningen, som med tjuvpojksglimten i ögonvrån kunde utföra de mest fantastiska upptåg.

En dag kom hon gladeligen skuttande föröver på en liten visit hos oss. Efter att först ha skällt ut ett par eldare kom hon vänligt blixtrande med ögonen in i vår mäss. Man kunde riktigt se, hur hon ansträngde sig för att verka artig och belevad. Vi höll just på att äta frukost, och som de verkliga havens gentlemän vi var, inbjöd vi naturligtvis den lilla damen att deltaga i vår måltid. En högljudd komplimang, som mycket väl hördes in i eldarmässen, fick hon för sin goda smak att välja däcksmännen för sitt besök. Som förekommande kavaljerer tävlade vi om att förse vår enda bordsdam med de bästa bitarna av bordets läckerheter. Karin njöt av all uppmärksamhet, som kom henne till del. Hon uppförde sig månstergillt och återgäldade, så gott hon kunde, vår vänlighet.

Men så med ens flög den lede i henne. En stor potatis for med kläm i margarintallriken, så det stänkte om oss, och

kaffekannan vältes kvickt ut över bordet med den verkliga brio, som endast träning och beräkning kan åstadkomma. Därefter bröt hon upp från bordet med en väldig fart och äntrade upp i riggen, där hon — enligt timmermans tungt vägande ord — satte sig på en vevling, för att skratta ut oss ordentligt.

Vilan däruppe i riggen blev emellertid inte långvarig. Karin hade fått blodad tand. Nu tänkte hon på nya upptåg. Hon smög sig i ett obehagat ögonblick ned igen, tog på sig en oskyldig min, och spankulerade med tjuvpojksglimten i ögat midskepps. Vid kabyns stannade hon tvekan. Inte för det att hon var rädd för kocken, men värmen därinne var litet för hög även för denna exotiska dam, så hon blev stående utanför. Annars hade hon gärna gjort en inspektionsrond genom kockens lockande domäner. Nu tog hon i stället ett elegant hopp upp på babords bunkerlucka. Och där fanns en del saker, som intresserade henne i högsta grad. Här kunde hon få något att använda sin brinnande verksamhetslust på.

Kocken tänkte bjuda på fruktsoppa till middag, därför hade han kokat densamma i god tid och satt ut två emaljflaskor, en för varje mäss, på bunkerluckan för avkylning. Vidare hade en av lättmatroserna placerat en mönjoburk och ett par skrapor där, när han skulle hämta maten efter slutad vakt på morgonen. Skraporna ratades med kännarmin av Karin, men burkarna med sitt mer eller mindre ätbara innehåll föll henne genast i smaken. Mönjan smakade inget vidare, tyckte hon. Därför dök hon med sina långa, mönjedroppande armar ner i fruktsoppan för att fiska upp några plommon. Men denna kulinariska tillsats i mönjoburken gjorde inte smaken bättre, varför hon utan vidare välte ut densamma och återgick till kalasandet ur sopplaskorna. Själv var hon grann att skåda i sin ofrivilliga krigsmålning, och sopplaskorna var inte sämre med sina röda ränder. Kocken kom utrusande. Karin var tydligen inte säker på, att han förstod skämt, så hon gled snabbt upp för ett skorstensstag till båtdeck, där hon hastigt sökte skydd under ett livbåtskapell.

Ja, Karins meritlista var sannerligen inte av det kortare slaget. Det gick inte en dag utan ett eller flera spratt. Hon bet sönder tredje styrmans nytvättade skjortkragar, och hon tog sig in i kaptens allra heligaste, där hon rev ner hans stora, fina lampkupa. I pentryt lyckades hon krossa tre koppar och två fat, innan hon som en gäckande skugga gled ut genom ventilen för att undvika den vredgade stewarden. Jämt hittade hon på nya, lockande rackartyg, och hennes förmåga att i sista stund klara sig från efterräkningar var fenomenal. Vigt gled hon undan förföljarna, för det mesta upp i riggen. När hon sedan vilat ut ett slag och rekonoscerat terrängen, kom hon med oskyldig min ner för att uppsöka nya äventyr.

Pricken över i:et på alla sina upptåg satte hon i alla fall en lördagskväll samma resa. Vi hade den sedvanliga uppsnyggningen på bryggan. Vitfärgen blev avvaskad, bryggdäcket sandskrubbad, och teakräckena fick en avsköljning med färskvatten. Förste styrman älskade renlighet, och han inspekterade själv pedantiskt vårt arbete. När allt var till hans belåtenhet, återstod bara mässingputsningen. Vi gned och putsade ivrigt för att bli färdiga till kvällen. Karin hängde ovanligt tyst och snäll i visselsträngen, under det hon betraktade arbetets gång. Det verkade, som om hon väntade på någonting. Att ett nytt rackartyg höll på att

(Forts. å sid. 27.)

Fritz Stenlund:

LATMANSDAGAR

Är det verkligen sant, att bara för några månader sedan låg denna fagra nejd i ett dagligt, enahanda grått dis med regnvatten på kala fält och gamla, svarta snödrivor i backarnas norrsluttningar? Jo, det är sant, och så fort jag tänker på grådiset, på den envisa, pinande nordanvinden och på enformigheten, känner jag reminiscenser av dåligt vinterhumör och stickande reumatisk värk.

Det stora under, som vi dagligen och stundligen väntade på under de kulna dagarna, inträffade till slut. Solen kom tillbaka! Den steg allt högre och högre och trollade fram grönska och lockade hit fåglar och trollsländor och fjärilar och humlor och bin.

Fjärran avlägset ligga de grå dagarna. Nu är det sommar, nu skiner solen, nu doftar ängen lijekonvalj, sjunger en okänd men sommarglad skald. Och jag har tagit mig ledigt, flytt från stadens buller och tillbringar mina dagar i hängmattan. Det är ljuvliga latmansdagar. Här kommer en i tidning, som borde läsas. Den ger jag hum-hum. Och här kommer en bok, som ska rescenseras. Den ger jag också hum-hum.

En svag sunnanvind leker i syrénhäcken. Det susar så underbart rogivande, att jag blir sömnig. Solen lyser här-

ligt och ger åt mig och åt markens övriga fän en skön och ljuvlig värma, som Johan Olof Wallin skrev en gång för länge sedan.

En präktig mygga har slagit sig ned för att inta frukost på min blottade underarm. Sakta och omständigt pumpar hon i sig mitt porlande blod. Hennes bakkropp sväller och antar formen av en spärrballong. När solstrålarna lysa på henne blir hon genomskinlig. Hennes bakkropp lyser rubinröd. Det är vackert. Naturligtvis borde jag döda myggan, men jag ids inte. Jag är för lat. Och förresten ska väl även en mygga ha rätt att leva. Alltid gör hon väl någon nytta. Om hon inte duger till någonting annat, så blir hon en smaklig munsbit åt min vän bofinkshonan, som just nu har ungar i syrénhäcken.

Kråkan, min gamla kumpan från Klarakvarteren, gästar mig sedan några dagar tillbaka. Varför han fått vedernamnet Kråkan? Jo, därför att han jämt ser ruggig ut som en novemberkråka och att han gärna kraxar ofärd. Men han är i själ och hjärta en både god och bildad människa. Livet har farit ganska värdslost fram med honom, och när jag hade det som ljuvligast här ute på landet, långt fjärran från kaféer, tidningsredaktörer, bokförläggare och allt sådant,

som hör Klarakvarteren till, sände han mig ett nödrop. Han stod inte ut med att gå i Sankta Clara dessa solvarma, torra och dammiga sommar dagar. Redaktörerna hade tagit semester och alla vagningskällor sinade.

Jag lät honom komma hit som min gäst. Han kom en solstekande dag traskande utefter landsvägen, ty han hade inte busspengar ända fram. Han var iklädd vinteröverrock. Anledningen därtill var, att hans blå cheviotkostym var så blanksliten, att den kastade solkatter på de mötande. Han svettades.

— Har du nån pilsner? frågade han.

— Nej, dyre broder. Här dricks bara källans klara vatten.

— Har du aldrig någon pilsner?

— Nää. Men det lär komma en pilsnerbil i veckan hit ut.

— Jaså!

— Den brukar hålla där borta i vägkröken.

— Jaså. Bara en gång i veckan, sade Kråkan och såg grubblande ut.

Vi fick stekt gädda och färsk rabarberkräm med mjölk till lunch. Kråkan förklarade, att han sällan ätit någonting så gott.

— Hur det är, så är nog civil mat bra mycket hälsosammare än kafematens, sade han.

I detta hade han otvivelaktigt rätt.

Resten av dagen tillbringade jag i hängmattan. Kråkan satt på en sten med fri utsikt över vägen.

— Du ska väl gå ut och se dej omkring, sade jag. Vi har en härlig badstrand och båt och metspön och abborrgrund, frestade jag.

Kråkan nickade förströdd och höll fortfarande sina blickar envist fästade vid vägkröken.

Han satt kvar på sin sten hela dagen. Det blev middag och vi drogo oss inomhus för att lyssna på radion.

Kråkan var synnerligen tankspridd. Innan vi gick till sängs, sade han:

— Vilken dag i veckan brukar den där ölbilen komma?

— Det är ingen bestämd dag, sade jag. Den kan komma i morgon eller i övermorgon eller en annan dag.

Och så sade vi godnatt.

När jag kom ut på farstubron klockan fem nästa morgon för att enligt gammal sed titta på vädret och utföra de ritualhandlingar, som män sedan hedenhös utfört vid just den tiden på morgonen, satt Kråkan redan på sin sten och spanade utefter vägen. Mellan knäna hade han en tiokilos-påse, som var fylld med någonting.

— Vad har du i påsen undrade jag.

— Tomglas, förstås!

Min dag förlöpte som vanligt. Jag for ut och vittjade abborrnätet och fick en fem, sex bredryggade kokabborrar, varefter jag tog mig ett svalkande dopp i sjöns lagom svaia böljor. Sedan var det dags att äta frukost. Man får en härlig aptit efter badet.

— Nå, Kråkan, sade jag, ska du följa med bort till Björka gård. Dom bärgar höet där i dag och patron har fått ett tiotal unga sköna kontorsflickor från Stockholm som skördehjälp. Det du!

— Nää! Jag stannar hemma, sade Kråkan.

— Men dom är klädda i shorts, frestade jag.

— Äsch! sade Kråkan föraktfullt och gick ut och satte sig på sin sten igen.

I fyra dagars tid satt han på sin plats och höll utkik efter ölbilen. Den femte dagens morgon kom den verkligen. Den

hade ett skyhögt lass av öllådor. Det var jag som först fick syn på den.

— Där har du den efterlängtade bilen, sade jag.

Aldrig kunde jag väl ha trott, att den annars så flegmatiska och ganska korpulente och ovige Kråkan kunde prestera en så oerhörd hastighet, som han nu gjorde. Han rök till sig påsen med tomglasen, plöjde igenom syrenhäcken och stack till min stora förfäran iväg tvärs över en tämligen nysådd åker. Han vinkade och hojtade och bilen stannade.

Vad som förhandlades därborta kunde jag inte uppfatta, men om en stund kom Kråkan tillbaka. Nu gick han som en dödsdömd med långa dröjande steg och med blicken envist fästad vid marken.

— Nå, hur gick det? frågade jag.

— Kan du tänka dej... det är upprörande... det är ansvarslost... det är...

— Vad är det om? frågade jag.

— Han hade ingen pilsner kvar!!!

— Nåja, sånt händer ju, sade jag tröstande. Men han kommer ju tillbaka nästa vecka igen.

— Vet hut! sade Kråkan, gav tomglaspåsen en spark och gick in i stugan.

Jag trodde, att han skulle gå undan för att få gråta ut i ensamheten, men jag bedrog mig. Kråkan var inte ledsen, ty han var arg. När han kom ut igen, hade han dragit på sig vinteröverrocken.

— Jag reser tillbaka till stan, sade han. Till Sankta Clara! Där kan man åtminstone föra en människovärdig tillvaro. Låna mej respengar! Det är din förbaskade skyldighet, ty det är du, som lurat hit mej!

Han fick så mycket pengar så att det även skulle räcka till ett par pilsner på Norma vid Mästersamuelsgatan. Och så stack han iväg. Han hade brättom och de små knubbiga benen gingo som lärkvingar. Och så försvann han i ett dammoln. Sedan dess har jag inte sett honom.

Redan nästa dag kom ölbilen. Men då hjälpte jag flickorna på granngården med höbärgningen, så jag hade inte tid med att gå ner och möta den.

Kråkans tomglaspåse får väl stå kvar där den står. Ty om inte förr så kommer han tillbaka nästa sköna latmansommar.

Alla Stockholms stads anställda skärmbildsundersökas. En skärmbildsundersökning i stor skala av alla av Stockholms stad anställda är under förberedelse. Hälsovårdsnämnden har rekommenderat en allmän undersökning, drätselnsämnden har tillstyrkt och 20 000 begäres nu i anslag. I undersökningen på tuberkulosbyrån kommer alla tjänstemän, kollektivanställda och all arbetspersonal att ingå.

— Gruppundersökningar av detta slag utgör en mycket stor del av byråns arbete. I år beräknar vi att få gruppundersöka inalles 21 000 personer. Och en utredning av nästa års kapacitet visar att byrån har möjligheter att ta emot 50 000 personer i gruppundersökning. De stadsanställda är dock inte medräknade, varken årets eller nästa års siffra, säger tuberkulosbyråns överläkare, dr Carl Gentz.

Ester Sjöblom:

UR DET FÖRFLUTNA

Det lilla kaféet är alldeles fullt av gäster. Där sitter folk av alla slag, arbetare, som äter en hastig frukost, kontorister, dagdrivare och avbetalningsagenter. Alla pratar i munnen på varandra, men det är nästan omöjligt att urskilja enskildheterna genom högtalarens swingpladder. Emellertid är det visst någon som slagit världsrekord dagen förut, och på de talandes patriotiska miner, förstår jag att det måste ha varit en svensk.

Vid bordet intill tycks dock smockan hänga löst i luften. En oppositionsman har nämligen nyss förklarat att den som kom tvåa egentligen var den bästa löparen, som också säkerligen skulle ha vunnit om det inte varit så och så . . .

Plötsligt hör jag från andra sidan:

— Dagtingade aldrig med sitt samvete . . . nä, nä . . . det låter det. Men finns det någon rättvisa, så kommer han väl ändå till den eviga skärselden.

Det var en liten, mager man som talat. Han satt halvt dold bakom en tidning och bredvid satt en kvinna med ryggen mot mig. Men den där dialekten, rösten, ja, hela atmosfären kring paret föreföll så underligt välbekant. Båda tycktes ha passerat femtiårsåldern och kvinnan föreföll något äldre än mannen. De bar dessutom landsortsbons tydliga kännemärken.

Efter en stund lade mannen ner tidningen och började gå mot dörren. Kvinnan följde tyst och stillsamt efter, och så långt jag kunde följa deras färd genom kaféfönstret fortsatte de på samma sätt. Han före och hon några steg efter.

Den där gången, takten och gestalterna . . . ? De framkallade associationer av en vit, dammig landsväg, ett sensommarlum-migt skogsbyn där gräshoppona spelade och över vilket en

rund augustimåne lyste. Men oändligt långt borta i tid och rum. Jag sökte i minnets dunklaste gömmor, var hade jag sett paret?

På den tomma platsen låg deras tidning, ett mindre landsortsblad. Kanske den kunde ge mig en ledtråd?

Som alla landsortstidningar var den fylld av notiser, men slutligen fann jag en dödsruna över lantbrukaren Oskar Larsson i Gissemåla. Han hade i unga år kommit till gården som dräng och gjort sig mycket omtyckt. Så mycket att ägaren, som saknade egna barn, testamenterat alltsammans till Oskar.

Efter en del ordande om alla förtroendeuppdrag o. s. v. kom till sist det i alla dödsrunor över välbesuttna så oundvikliga: . . . alltid omutligt redbar dagtingade han aldrig med sitt samvete.

Nu gick det upp ett ljus för mig. Den svenska skogsbacken och augustimånen blev genast mera konkreta. Jag kände var-enda sten och buske i den backen, hörde åter spovens klara flöjtton och bortdragande drillsnäppors joddlande i den mörka rymden. Mannen måste vara Linus och hon Maria.

Jaså, var de inte äldre ändå? Jag tyckte att de alltid funnits, och alltid sett likadana ut. Honom såg jag första gången genom en fönsterruta. Det var på själva julafton, men det är många, många år sedan. Kriget rasade i Europa då också, och jag var bara sex år.

Vi hade just tänt granen och enligt gängse sed låtit rullgardinerna vara uppe. Barnen sneglade då och då mot dörren genom vilken jultomten brukade komma in. Men ingenting hände. Alla liksom väntade.

— Nu kommer han snart, sade någon och tittade på klockan.

— Vem? . . . Julomtten?

— Nej Linus. Julomtten kommer aldrig förrän Linus varit och tittat in genom fönstret. Men nu har vi honom bestämt i faggorna.

Jag tryckte mig närmare mamma och stirrade på den mörka fönsterrutan. Ett blekt, magert ansikte växte sakta fram ur mörkret därute. Det blev tydligare och tydligare, ungefär som när man på bio skapar en riktigt hemsk stämning vid presentationen av filmens bov.

Det var Linus, den äldste av rykterskans pojkar. Oskar var närmast. Han hade just då kommit till gården, som skulle bli hans med tiden.

Det sades att rykterskan helt och hållet uppfödde sina pojkar med kaffe och vetebröd. Och deras yttre bar sannerligen syn för sägen, bleka och utmärlade som de var, och till stor del också halta. Det var egentligen bara Oskar som liknade en vanlig svensk karl.

Rykterskan själv arbetade på den lilla fajansfabriken, och där började också Linus så småningom. Dessemellan skrev han efter varor från den stora efterkravsfirman i Dalarne. Han var länge den ende i trakten som hade deras katalog, en synnerligen begärlig bilderbok för oss barn under de mörka vinterkvällarna. Då samlades vi gärna hos Rykterskans och fantiserade om stora beställningar. Själv satt gumman alltid vid den öppna spisen, där kaffepannan ständigt puttrade på sin trefot, och talade om vargar och björnar, eller om tjuvarna Liwen och Guldor.

Linus kunde ibland ta fram sitt enradiga magdeburgerspel och dra Norska bondvalsens, medan han spottade takten mellan sina trasiga framtänder. Då var det fest i Rykterskans hus, men när vi skulle hem knatades det för livet. Ty överallt i buskarna lurade skuggor, hemska skuggor av björnar, vargar eller farliga tjuvar.

Dessa fruktansvärda kvällspromenader blev emellertid något behagligare sedan Linus importerat traktens första ficklampor till trakten. Då såg man överallt små rörliga blinkfyror, ty lamporna gick åt som smör, och Linus hade dagliga korrespondenser med efterkravsfirman.

En dag fick han ett brev därifrån som gjorde honom mäktigt stolt. "Ärade agent", började det. Brevet gick från hand till hand nere på fabriken, och det var nog inte utan att Linus plötsligt fick ett bättre anseende.

Det var efter den dagen man märkte att Maria började sällskapa med Linus. Hon arbetade också på fabriken, satt i ett rum och flätade brödkorgar.

Ja, ingen märkte förhållandet genast. Ryktet spreds så småningom.

Sommargästerna började berätta om ett mystiskt par, som de mött på ensliga skogsstigar eller på avlägsna vita landsvägar i hundloketid. Tyst och spökligt, liksom ur intet, dök de alltid upp. Han före och hon efter. Aldrig hörde man dem säga ett ord, aldrig vände de sig om och inte ett ljud hördes efter deras fötter. Älskande par kunde möta dem utefter gärdesgårdar vid rågåkrarna eller bland älggräset vid alkärret.

De vildaste rykten började gå i trakten. Man talade om vålnader, osaliga andar, och letade i minnet efter för länge sedan begångna ogärningar. Men skepnaderna fortsatte att gå i samma takt och lika tysta. Han före och hon efter.

Slutligen tog en djärv ortsbo mod till sig, när han en kväll mötte paret.

— Är det du Linus? frågade han.

Intet svar. Linus passerade utan ett ord och utan en min av

igenkännande, och efter kom Maria. Men ortsbon hade i alla fall känt igen dem. Det var Linus och Maria, men de var ju hållna som litet tossiga bägge två.

Så kom då sanningen ut och nådde även parets öron. De log bara saligt och fortsatte med sina tysta vandringar. Men på fabriken låtsade de aldrig om varandra och aldrig på byns mera trafikerade färdvägar. Det verkade som om de skämdes för att visa sin kärlek.

Ja, så gick tiden, Oskar hade kommit i besittning av gården och den lilla fajansfabriken hade slagit igen. Både Linus och Maria var följaktligen utan arbete. Då gick Linus till brodern och lyckades få arbete som dåligt betald dräng. Han gifte sig med Maria, och det gick i alla fall rätt skapligt för dem.

Deras yttre förhållande till varandra undergick emellertid ingen förändring. Promenaderna på nattliga, vita vägar och i avlägsna skogsbackar fortsatte likadant, lika tyst, lika spökligt. Han före och hon efter.

Brodern tjänade massor med pengar under de sista krisåren och blev en mäktigt anlitad och betrodd man. Men Linus fick arbeta som en slav för sin dåliga betalning, tills skrällen kom en dag.

Den sista stränga nödvintern hittades ett stort parti säd undanstuckt inom gårdens område. Länsman kom och höll räfst och rättarting, och Oskar rasade.

— Det är ingen annan än Linus, sade han. Det är förstas därför han s ryker omkring på nätterna.

Linus inkallades, men nekade.

— Jag har inte gjort det, kommissarien, bedyrade han med gråten i halsen.

— Men vad gör du då om nätterna?

Där stod Linus och skruvade sig förlägen. Det ville han inte fram med, och inte Maria heller. De bara bedyrade sin oskuld. De skulle helt enkelt aldrig kunnat komma på en sådan idé. Men länsman trodde förstas mera på sin gode vän Oskar, och så fick Linus och Maria ge sig av, utan att ens få ut sin inestående lön. Att de inte fick krypa i häkte, kunde de tacka den gode Oskar för.

Linus teg och led. Bara han fick fortsätta sina promenader med Maria kunde ingenting rubba hans lycka.

När jag många år senare besökte byn, mötte jag paret vid alkärret. Tysta som spöken kom de, han före och hon efter. De hade då fått en tryggad ställning hos en annan bonde, som annat verkliga förhållandet med säden.

Och nu var alltså Oskar död. En häst hade sparkat ihjäl honom. Ja, så går det slutligen ofta här i världen. Nemesis vakar.

INGENJÖR S. ZETTERSTRÖM

VÄRME-, SANITETS- OCH
VENTILATIONSPROGRAM

STOCKHOLM

Grevgatan 49

Tel. 60 65 95

De Lungsjukas . . .

(Forts. fr. sid. 12.)

tanter i kommittén ha varit Förbundets ordförande E. Frithiof samt Förbundets sekreterare J. Sandrén. Frithiof har även fungerat som samarbetskommitténs ordförande.

Som en följd av den uppvaktning hos socialministern samarbetskommittén företog hösten 1942, varvid hemställdes om en skyndsam utredning om de partiellt arbetsföras yrkesutbildning och inpassning i produktionen har k. m:t tillsatt en kommitté för utredning av dessa frågor. Samarbetskommittén har även beretts tillfälle att placera en representant i denna kommitté, nämligen sekreteraren i De Blindas Förening Charles Hedqvist.

Lokala samarbetskommittéer för partiellt arbetsföra ha under verksamhetsåret bildats i Örebro, där Charles Andersson, Örebro, och Bert Johansson, Hallsberg, representera de lungsjukas lokalorganisation, Örebro Läns Patientförening, samt i Göteborg, där Rud. Zetterlund och Einar Lind representera Göteborgs Lungsjukas Centralförening.

Tidigare har som bekant en lokal samarbetskommitté bildats i Sundsvall.

Med de lungsjukas riksorganisation i Danmark, "Landsforeningen Boserups Minde", har ett intimt och fruktbringande samarbete ägt rum. Tre representanter för det danska broderförbundet beivrade på vårt förbunds inbjudan 1943 års förbundsmöte.

Förbindelserna med de lungsjukas organisationer i Norge och Finland ha däremot på grund av tidsläget avbrutits. Det är emellertid vår förhoppning att desamma efter kriget skola kunna återknytas.

Som framgår av det föregående har Förbundet under det förflutna verksamhetsåret ytterligare utbyggt och konsoliderats. Icke endast de anslutna lokalavdelningarnas antal har ökats, även medlemsantalet och aktiviteten i föreningarna har stegrats och många lokala framgångar ha kunnat noteras.

Under de fem år som förflutit sedan Förbundet bildades har det tillvunnit sig allt större respekt och förtroende såväl bland den stora allmänheten som hos statliga och kommunala myndigheter och institutioner. De Lungsjukas Riksförbund är nu allmänt och officiellt erkänt som en nyttigt och välbehövligt organisation av landets lungsjuka.

— ★ —

Karin

(Forts. fr. sid. 22.)

ta form under hennes låga panna, vittnade hennes grubblande min om.

När så mässingen var färdigputsad, kom hennes tåligt inväntade ögonblick. Så fort jag slutat med nakterhusets glänsande huv, svängde sig Karin vigt upp på densamma. Till rorsmans och min förvåning och med den naturligaste min i världen lämnade hon hastigt och lustigt sitt visitkort överst på den blänkande kompasshuvan, varefter hon som en blyxt försvann från bryggan. Förste styrmans arga vrål var hemskt att höra, men när han hämtat andan någorlunda, skrattade vi alla tre för full hals åt hennes något för grova skämt. Det var sannerligen pricken över i:et, som hon satte — på nakterhuset.

Sjömän äro i allmänhet hållna för att vara verkliga djurvänner. Och trots alla rackartyg tyckte vi om Karin för hennes allt försonande humor. Hennes bortgång blev lika dramatisk som hennes liv varit. Vi sörjde henne uppriktigt och saknade hennes glada spratt, som många gånger räddat vårt eget humör från att sjunka.

Det hände på ingående till Bordeaux. Alle man var på däck, och vi arbetade med att göra klart för lossning. En matros höll just på att hiva upp treans lastbom. Han hade ju, förklarligt nog, inte tid att hålla ögonen på den uppskrämda Karin, som av winscharnas buller jagats upp i akterrigen. Som så många gånger förr promenerade hon kavat däruppe på den del av topprepet, som går ned till bomnocken. Men i brådskan och allt det ovana larmet märkte hon inte, att topprepet för full fart halades genom blocket, när bommen gick till väders. Hennes små händer drogs in i blocket och krossades. Med ett smärtfyllt skrik kom hon nedramlande och slog i däck med bruten nacke. I Garonnes smutsiga vatten, dit hennes kropp utan ceremonier slängdes, slutade Karins unga men förhoppningsfulla liv. Och kanske var det bäst så. Ett liv i fångenskap är ju i alla fall inte detsamma som den obundna frihet hon kanske drömt om, och som endast Senegambias täta djungler kunde bjuda henne.

— ★ —

Mellan skratt och gråt

(Forts. fr. sid. 16.)

Han reste sig och gick omkring i rummet ett slag. Han fingrade på tyget i hörnsoffan. Klädet hade sluppit upp just vid kanten på ena sidan och taglet stack fram. Han drog ut ett långt tagel och kittlade sig under näsan. Det kittlade otäckt. Han gned sig ordentligt under näsan.

Så började han hoppa på ett ben runt salsbordet. Han visslade högt och ljudligt.

— Olle!

Det var mor som ropade på honom.

— Va e de, ropade han tillbaka.

— Kom ut i köket ett slag, så får du en bulle, sa mor.

Nu kändes åter den där svedan i magen. Så drog han sig sakta mot köksdörren. Sakta förde han ner dörrklykan och sköt upp dörren. Mor vinkade åt honom.

— Kom nu, sa hon, här har du en stor en!

Hon lade en bulle på bordet. Han tog den och började äta.

— Får ja lite mjölk? frågade han.

— Ta dej själv, de står i skåpet, sa mor.

Han slog upp ett glas och drack.

— Nu e du inte lessen längre, va? frågade mor.

Han tänkte ett slag. Vad skulle han vara ledsen för? Jaså, örfilen! Nä, den hade han nästan glömt.

— Får jag en till? frågade han.

Mor skrattade.

— Här har du, sa hon, men ge dej iväg sen å lek. Ja har inte tid med dej mer.

När han fått bullen, tog han på sig mössan och sprang ut på gården.

Mor gick fram till fönstret och tittade på honom. Han hoppade fram på ett ben och visslade och sjöng allt vad han orkade. I ena handen höll han bullen och i den andra slangbågen. Han försvann in på bakgården.

— I dom åren, tänkte hon, i dom åren är det inte långt mellan skratt och gråt . . .

Harald Hammer:

Örroll- tagen

Nu skall ingen tro att det verkligen finns trolltyg och sådant, eller att vad jag här nedan kommer att berätta haft något med häxeri att göra. Det hela existerade bara i min för tillfället överkänsliga hjärna. Men för mig själv var det just då både ruskigt och förbluffande.

Folk som aldrig någon längre tid vistats ensamma i vildmarken miltals från närmaste människoboningar, skrattar också åt sådana här historier. Men den som legat i de Lappländska myr- och skogstrakterna skrattar minsann inte, ty han har med största sannolikhet upplevt detsamma. Visserligen skiljer sig dessa upplevelser åt i detaljerna, men det väsentliga är i alla fall ganska lika. Man ser och hör åtskilligt, som annars hör hemma endast i troll- och tomesagor.

Efter ett par veckor i vildmarken med rävar, horsgökar, vildgäss, tranor och spillkråkor som enda sällskap blir ens sinnen så ytterst känsliga. Man fångar med en radioantenns känslighet allra minsta ljud. En avbruten gren kan bli till ett helt äventyr. Alla de tusen och ett ljud som åstadkommas av vinden, fåglarna, djuren tränger sig på. Man grubblar över dem och överdriver. Och slutligen ser man också det som inte alls finns. Men då är det på tiden att bryta upp och bege sig till bebodda trakter, ty då kommer snart den så kallade lappsjukan på allvar.

Nå, nu skall jag komma till själva berättelsen:

Det är omkring tjugo år sedan nu, och jag var tillsammans med en kamrat på strövtåg i lapparnas myrtrakter. Egentligen var vi ute för att titta på fåglar, men innerst inne hoppades vi också stöta på en björn. Ty en sådan hade ingen av oss sett annat än på Skansen. Och för min egen del kan jag tillägga att erfarenheten om björn fortfarande är precis densamma. Om jag inte räknar med — ja, det är en del av historien.

Redan efter en vecka tröttnade kamraten, så jag blev ensam i en koja cirka två mil från närmaste hus. Omkring låg vid-

sträckta myrmarker här och där avbrutna av torrlandsplättar med jättefuror och granar.

Första dagarna i ensamheten gick rätt skapligt. Jag traskade omkring i kojans närhet och tittade på snäppor, gäss och hökar. Men snart började den nämnda känsligheten för allt som inträffade göra sig gällande. Jag spratt till när en tjäderhöna brakade upp ur en buske och kände en beklämmande ångest när vråken började jama. Spillkråkans hackande på kojväggen gjorde mig nästan spökrädd. Och så började jag grubbla över finngubbarnas skrockhistorier. Förståndet sade mig att sådant var bara prat, men känslan talade ett annat språk. Och i en sådan situation tar känslan slutligen överhanden.

Ärligt talat började jag bli rädd för ensamheten, men beslöt ändå söka hålla ut.

Så hände det en morgon att någon ropade mitt namn och jag störtade glad ut. Äntligen en människa, tänkte jag jublande. Men därute syntes ingen och ingen svarade heller på mina rop. I stället kom en stor björn lufsande emot mig på cirka hundra meters håll.

Det jag hela tiden längtat efter gick nu i uppfyllelse, men min glädje var besynnerligt nog inte särdeles översvallande. Jag blev faktiskt rädd, rusade tillbaka i kojans och bommade säkert igen dörren.

Från fönstergluggen iakttog jag sedan hur björnen närmade sig. På femtio meters håll reste den sig i upprätt ställning, gav till ett hemskt rytande och — försvann. Den sprang inte bort eller gömde sig, ty där fanns ingenting att gömma sig i på åtminstone hundra meters håll. Den upplöstes helt enkelt i intet. Det var skrömt, som folk kallar det.

Nej, jag var verkligen vaken, jag drömde inte. Och inte heller var jag tokig. Jag prövade den saken genom att tänka: två gånger två är fyra. Och när jag visste detta, kunde jag ju inte

från FÖRBUNDSARBETET

SKARABORGS LÄNS KONVALESCENTFÖRENING

har hållit sitt årsmöte i samlingsalen på St. Ekebergs sanatorium.

Den unga men mycket livaktiga föreningen, som för dagen räknar över 500-talet medlemmar, har omfattats med stort intresse från de lungsjuka konvalescenternas sida. Men föreningen har också omkring 150 stödande medlemmar, huvudsakligen bland andra organisationer i länet. Det är också en hel mängd uppgifter, som konvalescentföreningen har sig förelagda. Det gångna året har nämligen mer än väl visat, att det finns behov av en stark och aktivt arbetande sammanslutning, som kan tillvarata de lungsjukas intressen. Det är många rent samhällseliga problem, som det gäller att väcka intresse och förståelse för, upplysningsarbetet måste fortsättas o. s. v.

Om man i korthet nämner något om det gångna årets verksamhet, såsom den återspeglas i den föreliggande verksamhetsberättelsen, måste man först stanna vid den socialvårdskonferens, föreningen arrangerade knappa tre månader efter starten. Denna konferens blev som bekant mycket lyckad med livligt deltagande från aktiva socialvårdsmän inom länet. En annan gren av verksamheten är den föreläsningsskampanj, som föreningen i samverkan med ABF-distriktet satt i gång med. Överläkaren vid sanatoriet, doktor Jean Manfred, har talat på ett tiotal platser under den gångna säsongen. Ämnet för föreläsningarna har varit "Kampen mot tuberkulosen — ett socialt problem". På konvalescentföreningens initiativ kom en folkhögskolekurs till stånd vid länssanatoriet under vintern. Kursen pågick i

drygt två månader under medverkan av lärarkrafter från folkhögskolan i Axvall. Bland de större frågor, som föreningen ägnat sig åt, bör nämnas det aktuella behovet av social kurator i Skaraborgs län. Underhandlingar ha förts med Länsarbetsnämnden, som också gjort en hemställan hos Statens arbetsmarknadskommission om att få tillsätta socialkurator inom nämndens verksamhetsområde. Man har anledning vänta, att denna fråga blir avgjord inom den allra närmaste tiden. Vidare har föreningen kunnat bistå sina medlemmar med råd och hjälp i en mängd spörsmål, som uppstå i samband med sjukdomen och efter utskrivning från sanatoriet. Bidrag till studier för utbildning och omskolning har också i viss mån kunnat lämnas medlemmar.

Den avgående styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning. Kassaomslutningen har under året varit kr. 2 295.24. Den av årsmötet valda styrelsen, som består av sju ledamöter och konstituerar sig själv, har till verkställande utskott valt hrr Lennart Åberg, Skövde, ordförande, Tage Apell, Lidköping, sekreterare, och Knut Andersson, Skövde, kassör. Till revisorer omvaldes hrr E. Andersson och A. Holmqvist, Broddetorp. Som särskild revisor att deltaga i granskningen av föreningens räkenskaper har utsetts sysslomannen vid St. Ekebergs sanatorium, hr A. R. Lundgren.

Bland årsmötets beslut kan nämnas, att den av halvårsmötet i januari antagna arbetsplanen för ortsombud och lokalkommittéer konfirmerades. Likaså antogs normer för beviljande av bidrag till utbildning och omskolning. En diskussion om effektivisering av arbetet och slutförande av redan påbörjade uppgifter inleddes av hr Åberg. Man kan f. ö. vänta sig flera nya arbetsinsatser från föreningens sida under det kommande året. Men man understryker, att föreningens inre, organisatoriska uppbyggnad också måste ägnas all uppmärksamhet. Tack vare förståelse och gott stöd från allmänhetens sida, kan den unga föreningen räkna med att få fortsätta sin för de lungsjuka och för samhället gagnarika verksamhet.

SÖDRA HALLANDS SEKTION AV TBC-KONVALESCENTER

hade söndagen den 9 juli i samband med ordinarie månadsmöte anordnat utflykt till den natursköna Simlångsdalen. Konvales-

ha mist förståndet. Men — om nu inte två gånger två skulle vara fyra? Ja, jag började nog tvivla en aning.

Skakande som i frossa gick jag slutligen ut i solen, och fick då nere vid myren se min kamrat stå och vinka åt mig. Och glad över att han kommit tillbaka skyndade jag honom till mötes, men även han försvann mitt framför ögonen på mig. Jag ropade så att det borde ha hörts till Sibirien, men ingen svarade.

Då vände jag och sprang tillbaka in i hyddan, mumlande al-lehanda besvärjelser.

Men det värsta och besynnerligaste av allt inträffade ett par dagar senare. Det var mitt i natten. Solen var bara några "meter" under norra horisonten och det var alldeles ljusst. Eftersom jag ändå inte kunde sova, hade jag satt mig utanför kojans, där sorkarna kilade av och an.

För tillfället hade jag glömt alla bekymmer och ägnade hela mitt intresse åt de små gnagarna. Då öppnades en liten dörr i den närmaste grästorvan och en knappt decimeterhög pyssling trädde ut. Så vände han sig åter mot torvans inandöme och tycktes ropa något, varefter en till kom ut. Efter att en stund ha tisslat och tasslat med varandra stängde de omsorgsfullt till dörren och traskade bort mot kojans.

Där hade de ett väldigt jobb med att komma över tröskeln. Stående på kamratens axlar lyckades slutligen den förste svinga sig upp. Sedan lade han sig på magen och drog upp den andre.

Vad de hade för sig därinne vet jag inte. Jag vågade förresten knappast andas. Men efter en stund återvände de.

Detta gick betydligt hastigare. De hoppade vigt ner från tröskeln och rusade sedan till sin torva som tjuvar efter ett inbrott. Den lilla dörren smälldes igen med ett brak som gav eko i skogen.

Ja, detta var vad jag upplevde däruppe i myrmarkerna vid midsommartiden. Och naturligtvis var det hela rena inbillningen, en överspänd hjärnas sjuka fantasier, men för skogsfolket däruppe är det dock en levande verklighet.

Jag hade emellertid fått nog av vildmarkslivet i ensamheten för den gången. Men det är nog inte utan att jag trots allt längtar dit igen. Till samma underliga upplevelser och samma ensamhet. Jag har emellertid inte förrän nu berättat om detta för någon, ty vad man ser i vildmarken skall man inte tala om, säger finngubbarna däruppe. Men så här många år efteråt kan det väl inte göra något?

Gruppbild av deltagarna i utfärden.

center från hela Södra Halland hade samlats, och en buss med patienter från Spenshults Sanatorium deltog även i utflykten. De närvarande hälsades välkomna av kamrat Fridolf Nilsson Ryaberg, vilken för dagen var vår ciceron. Han framhöll bl. a. att vi f. d. sanatoriepatienter äro tacksamma för att dispensärverksamheten och sanatorievården är så bra som den verkligen är, men eftervårdsproblemet är den mörka skuggan på vägen för de flesta sanatoriepatienter. Vi måste beredas en människovärdig tillvaro under icke förödmjukande former, slutade kamrat Nilsson.

Härefter vidtogs mötesförhandlingarna och bl. a. beslutades att ge styrelsen i uppdrag att underhandla med de sockersjukas förening och de vanföras förening om anordnandet av en socialvårdskonferens i Halmstad till hösten, en fråga som väckt stor förståelse bland dessa föreningar.

Därefter strövade man omkring i skog och mark, och sedan bjöd Sektionen på kaffe på Breareds Gästgivaregård, där patienterna från Spenshult hälsades välkomna av sektionens ordförande Carl Nyman. Patienternas hälsning och tack för inbjudan frambars av Majken Fransson från Spenshult. Innan man bröt upp från kaffebordet sjöngs allsång ledd av kamrat Petter Jönsson. Sedan var det tid för var och en att resa till sin stad igen, alla säkerligen nöjda och belåtna med sin dag. Ett särskilt tack vill vi i sektionen framföra till kamraterna från Spenshults sanatorium.

FLIS' OCH SAKOS TRADITIONELLA UTFÄRD

Söndagen den 9 juli anordnades Flis' och Sakos' smått traditionella utflykt, denna gång till Vårbytrakten, där arrangörerna funnit en lagom skuggrik plats. Deltagarantalet var med hänsyn till den rådande värmen relativt stort eller omkring ett 80-tal. Efter ankomsten till platsen slog sig deltagarna ned i den mjuka mossan och högg med frisk aptit in på de medhavda matresurserna. Kapsylor från kolsyrade drycker smälldes och allt var

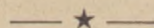
frid och fröjd. Man vilade och hade sig i väntan på den förestående trekampen, vars olika grenar voro: pilkastning, varpa och skjutning med luftgevär. Så började tävlingarna. En del tävlande voro allvarligt sammanbitna, medan andra åter gingo till verket med en överdriven nonchalans. Resultatmässigt sett voro stilarna ganska jämna. Flis hade ju ett par gåsar oplockade med Sako sedan föregående år och det var nu meningen att de skulle ta revansch. Därav blev intet. I varje fall inte mycket. Sakos damer höll sig väl framme i både pilkastning och skytte, medan Flis lade beslag på segern i varpa. Varpan var tydligen Flis specialgren, ty herrarna tog allt som var värt att ha i denna gren. Segrarna i de övriga grenarna gick till Sako, tätt följda av Flis. Efter tävlandet var det många som togo tillfället i akt att löga sig i den närbelägna sjön. Arrangörerna hade skaffat en ståtlig prissamling och vid utdelandet av denna hurrades och musiken åstadkom något som med litet god vilja kunde tagas för fanfarer. Två jumbopris utdelades även, två skönt bemålade träsevar, som en herre och en liten Eva från Flis lade beslag på. Vandringspriset stannade hos Sako för alltid. Efter prisutdelningen hurrade Flis för Sako, som vunnit tävlingen med sammanlagt 1036 poäng mot Flis 1002. Vilket får betecknas som ett fall framåt för Flis. Ordföranden i Sako höll sedan ett litet anförande vari han framhöll betydelsen för kamratskapet mellan de båda föreningarna med dessa årliga utflykter, var efter ett leve för Flis utbringades. Och så styrdes färden hemåt och en härlig utflykt i strålende sol var till ända.

CBN.

FOLKHÖGSKOLEKURS PÅ EKSJÖ SANATORIUM I HÖST.

Förberedelserna för bildningsförbundets folkhögskolekurser nästa höst i Jönköpings län äro nu avslutade. Folkhögskolekurs skall bl. a. anordnas vid Eksjö sanatorium.

Kursbestyrelsen här består av husmodern, sysslomannen samt representanter för patientföreningen.

Lunga kan opereras bort utan större olägenheter. Professorn i systematisk kirurgi i Köpenhamn Erik Husfeldt har varit på besök i Stockholm och har berättat för NDA om sin vetenskap. — Jag har i många fall, särskilt hos äldre patienter, måst avlägsna halva eller hela lungan, och patienterna lever nu som friska människor; de sköter sitt arbete utan ansträngning och utan att det över huvud taget märks på dem att de varit sjuka. Lungkirurgien, som jag kommit att specialisera mig på, har gått oerhört framåt under sista 10 à 15 åren, säger professor Husfeldt.

Tbc skördar flera män än kvinnor. Tuberkulosen är fortfarande den ojämförligt mest förödande av vårt lands infektionssjukdomar, ehuru dödligheten under senare årtionden gått tillbaka avsevärt.

Dödlighetssiffran var 1940 nere i 71,0 för 100 000 av medelfolkmängden, den hittills lägsta. Året därpå ökade den till 74,8, enligt en nu publicerad statistik för 1941. Motsvarande siffror för mankön var 80,8 och för kvinnkön 68,8. På lungtuberkulosen ensam kommer ett dödstal om 66,0 för mankön och 58,2 för kvinnkön. För 1941 visade siffrorna en något lägre lungtuberkulosdödlighet för städerna än för landsbygden.

Krigsavgörande händelser står för dörren.

FÖLJ DEM GENOM **NY DAG**

De bästa in- och utländska korrespondenter. Enda svenska tidning med egna korrespondenter vid den avgörande ryska fronten.

Morgontidning med större format och bättre innehåll utan prisförhöjning. Pris endast 3:— kr. per månad.

De Lungsjukas Riksförbund

Kocksgatan 15, Stockholm.

Tel. 41 39 99.

Ombudsman Frithiofs bost. tel. 51 26 95.

Red. Sandréns bost. tel. 40 69 93.

Kassör Hillers bost. tel. 49 60 96.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

- BLEKINGE LÄN:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnar Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona
- BORÅS:** SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening. Korresp. Sam Johansson, Nelsongatan 4, Borås.
- ESKILSTUNA:** ELKA (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. J. A. Åkerlund, Ruddamsgatan 31, Eskilstuna. Tel. 348 36. Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.
- ESLÖV:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Eslöv med omnejd, Box 107, Eslöv. Ordf. Thure Olsson, Eslöv.
- FALUN:** Konvalescentföreningen för Kopparbergs län. Korresp. Karl Jonsson, Box 21, Falun.
- GÖTEBORG:** Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.
- HALLANDS LÄN:** Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Engelbrektsgratan 7, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgat. 18, Kungsbacka.
- HÄLSINGBORG:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgat. 19, Hälsingborg.
- HÄRNÖSAND:** Ångermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Yngve Mattsson, Skeppsbron 1, tel. 23 37. Sekr. och korrespondent Folke Åsén, Storgatan 31, tel. 15 42. Kassör Gerhard Andersson, Bollgränd 2, tel. 22 35. Postgirokonto nr 26 29 24.
- HÖGANÄS:** De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.
- JÖNKÖPING:** Jönköpingsortens Konvalescentförening för TBC-sjuka. Ordf. Harald Westman, Merkuriusvägen 57, Jönköping.
- KALMAR:** Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.
- KARLSKOGA:** Konvalescentföreningen för lungsjuka inom Karlskoga med omnejd. Ordf. Bertil Krona, Riksbyggen nr 2, Aggerud, Karlskoga.
- KRISTIANSTADS LÄN:** De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.
- LANDSKRONA:** Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.
- LULEÅ:** Luleå Konvalescentförening ("Konscento"). Ordf. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Tel. 23 61. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 1:sta söndagen i varje månad.
- LUND:** Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunda stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90). Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.
- LYCKSELE:** Konvalescentföreningen Bängen. Ordf. Arne Johansson, Vägsele.
- MALMBERGET:** Malmbergets Konvalescentförening. (Malkova). Ordf. Sixten Andersson, Österlånggatan 50, korresp. Sigmund Persson, Hermelin 159, Malmberget. Möten hållas andra fredagen i varje månad. Lokal Folkets hus C-sal.
- MALMÖ:** Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.
- MALMÖHUS LÄN:** Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Kamrergat. 3, Malmö.
- MEDELPAD:** Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Bengt Wedin, sekr. Nils Thelin. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).
- NORRBOTTENS LÄN:** Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Widar Östling, Box 518, Luleå 2.
- NORRFJÄRDEN:** Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärdens.
- PITEÅ:** De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. och korresp. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå. Tel. 1730. Kassör Kjell Strandberg, Box 17. Tel. 1008 eller 1161, Piteå.
- SANDVIKEN:** Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Ivar Persson, Västanbyg. 10, Sandviken.
- SIGTUNA:** Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.
- SKARABORGS LÄN:** Skaraborgs Läns Konvalescentförening. Ordf. Lennart Åberg, Postfack 16, Skövde.
- SKELLEFTEÅ:** Norra Västerbottens Konvalescentförening. Ordf. Ragnar Svedberg, Kågevägen 12, Skellefteå.
- STOCKHOLM:** FLIS (Föreningen för Lungsjuka i Stockholm) Kocksgatan 15, Sthlm. Ordf. Felix Svensson. Expeditionen Kocksgatan 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, måndagar och onsdagar 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Föreningsmöten sept.—dec. i H. S. B-salen, Flemminggatan 41, andra torsdagen i varje månad kl. 19,30
- STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER:** "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Bertil Forsström, Vegagatan 33, Sundbyberg, tel. 28 36 21. Månadsmöten hålles i Folkets Hus C-sal, Sundbyberg i regel andra torsdagen i varje månad.
- UMEÅ:** Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund.
- UPSALA LÄN:** Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Sver Lindberg, Svarthamn 27, Skutskär. Tel. Harnäs 165. Kassör Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala Tel. 384 35.
- VÄSTERBOTTENS LÄN:** Västerbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Hilding Hedman, Hällnäs Sanatorium, sekr. Alexander Andersson, Hällnäs Sanatorium.
- VÄSTERVIK:** Västerviks Konvalescentförening för tbc-sjuka. Ordf. Harry Druid, kassör och sekr. Ingvald Axelsson, Ö. Kyrkogatan 49, Västervik.
- VÄSTERÅS:** Västmanlands Konvalescentförening. Ordf. Folke Pettersson, Tomtebo 81, Hallstahammar, kassör Sixten Andersson, Statorvägen 5, Västerås.
- ÖREBRO LÄN:** Örebro Läns Patientförening. Postfack 92, Örebro. Ordf. Alfred Lindahl.

En Annat

Ensam vid ett fönster

Jag sitter ensam i en villa vid ett öppet fönster. På vägen utanför myllrar det av folk med cyklar, filter och packning på väg till sommarstugor och badplatser. De se lyckliga och sorglösa ut dessa människor. Den spänning och hets, som återspeglas i anletsdragen hos människorna på gatorna ser jag ej något av. Och ändock är detta samma människor. Fria och lyckliga människor, tänker jag.

Sommaren är den bästa medicinen. Utan den skulle vi aldrig kunna fullfölja våra uppgifter, vad vi än syssla med. Snart skola de vara tillbaka, solbrända, starka, mera effektiva på sina platser.

Men det finns också en stor grupp av människor i vårt samhälle, som sakna både hälsa, arbete och känslan av att vara nyttiga, nämligen de lungsjuka.

När jag sitter här, ensam i villan och ser människorna på vägen, kan jag inte låta bli att tänka på en ung man. Han ägde också en liten villa med trädgårdsland, buskar och fruktträd, som han genom eget arbete förvärvat. Så kom sjukdomen — lungtuberkulosen. Besparingarna krympte ihop. Snart återstod honom intet annat än att söka hjälp hos fattigvården. Men fattigvården kunde inte hjälpa — han ägde ju villan! Den lilla villan som — märk väl — inte var större än att mannen och hans familj behövde den. Först när han var fullständigt utblottad, skulle fattigvården gripa in. Någon "kapitalbildning" ville man inte uppmuntra.

Vem har något monopol på hälsan, tänker jag och ser på människorna på vägen. En vacker dag kan även Du råka komma in på lagparagrafernas villovägar, där det är svårt att tyda texten på vägvisarna. Solen lyser sparsamt över denna färdeväg. Det kan jag som f. d. sanatoriepatient intyga. Mitt i solen och

grönskan kan detta vara något att tänka på. Även om det är sommar och semester och tankarna helst vill söka sig in på ljusare banor.

"Solo".

*

Friaren i skorsten

En 19-årig Romeo, över öronen förälskad i en skön bagardotter i en liten fransk stad, beslöt härom dagen avlägga ett natligt besök hos sin själs älskade. Då dörrar och fönster var stängda klev han resolut upp på taket för att via skorstenen ta sig ner till jungfruburen.

För att lättare kunna klara den smala rökgången klädde han av sig varefter nedstigningen började. Expeditionens förlopp blev närmast en tragedi. För det första fastnade ynglingen i skorstenspipan och för det andra började bagaren denna morgon ovanligt tidigt fyra på under sin ugn.

Förgäves sökte den olycklige älskaren klänga sig ur skorstenen. — Till sist måste han, halvkvävd av röken ropa på hjälp. Brandkåren och några murare tillkallades, och så fick man hugga ut den instängde. På gatan samlades allt flera åskådare, som utbröt i jubelrop, då Romeo äntligen kom ut, naken men så svart att inte ens hans mamma skulle ha känt igen honom.

Den sköna bagardottern sade omedelbart upp bekantskapen.

*

Ur Grönköpings Veckoblad

En allvarlig läsare av Gr. V. har fäst vår uppmärksamhet på ett nog så märkligt uttalande som för någon tid sedan gjorts av herr pastor T. Brehmer, och enligt referat från Örebro-Kuriren, lyder så här:

"Folkets parkerna äro riktiga djävulens lorthål, vars publik blir allt mera djävulsmärkt. Nu öppnas dessa portar igen, och där träder djävulen de sina till mötes i kupletter och swing m. m."

På tal om dansen säger herr Brehmer: "Dansen är ett utflöde av vad människan bär inom sig och löser de lägsta drifterna som pockar på tillfredsställelse. Skall det dansas, bör man anordna två dansbanor, nämligen en för herrar och en för damer."

Grönköpings Veckoblad finner detta förslag högst märkligt och väl värt att för-

sökas, men borde i så fall nog början göras å vissa s. k. Guldkrogar i K. Huvudstaden såsom Bellmansro, Hamburger Börs m. fl. för att sedan ha utsikt att sprida sig i de djupare folklagren.

När trollkarlen på cirkus sågade itu den vackra flickan, sade han nonchalant:

— Mina herrar och damer, sedan denna unga flicka nu blivit parterad, kommer hennes hjärna att sändas till ett kemiskt laboratorium och resten kastar vi åt hundarna.

Omedelbart kom en djup röst från galleriet:

— Vov-vov-vov.

MALCUS

Spiralborr och verktyg

av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

SVENSKA VISFÖRLAGET

Sveriges största förlag för

visor, sketcher

och roliga böcker m. m.

Rekvirera vår nya katalog som sändes gratis från Svenska visförlaget. Pa Klinten - Tel. Skuru 476 o. 478.

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

SCHACKKONGRESSEN I LIDKÖPING.

Sveriges schackförbund har hållit sin årliga kongress med turneringar, denna gång förlagd till Lidköping under tiden 25/6—2/7. I tävlingarna deltog i de olika klasserna inte mindre än 168 spelare. I landslagsklassen segrade dr Stig Lundholm, som därmed blev innehavare av titeln Sverigemästare. I turneringen deltog även stormästaren Paul Keres, vilken gäststat vårt land under några veckor. Den berömda estländaren deltog utom tävlan och fick se sig besegrad i två partier, mot den nye Sverigemästaren Lundholm och mot den detroniserade. Vi återge här den sistnämndes vinstparti mot stormästaren.

PREUSSISKT PARTI.

B. Ekenberg	P. Keres
1. e2—e4	e7—e5
2. Sg1—f3	Sb8—c6
3. Lf1—c4	Sg8—f6
4. Sf3—g5	

En variant, som inte har det bästa anseende, men likväl inte får underskattas. Ekenberg har spelat den ofta och inte utan framgång.

4. — —	d7—d5
5. e4×d5	Sc6—a5
6. Lf1—b5†	c7—c6
7. d5×c6	b7×c6
8. Lb5—e2	h7—h6
9. Sg5—f3	e5—e4
10. Sf3—e5	Lf8—d6
11. d2—d4	e4×d3 e. p.
12. Se5×d3	Dd8—c7
13. h2—h3	0—0
14. Sb1—c3	Ta8—b8
15. 0—0	c6—c5
16. Le2—f3	Tf8—d8

Initiativet glider över till svart, och de närmaste dragen måste vit sköta försvarret med stor omsorg.

17. Dd1—e2	Td8—e8
18. De2—d1	Lc8—e6
19. b2—b3	c5—c4
20. b3×c4	Sa5×c4
21. Ta1—b1	Dc7—a5
22. Tb1×b8	Ld6×b8
23. Sc3—e2	Te8—d8
24. Lc1—f4	Lb8×f4
25. Se2×f4	Le6—f5
26. Tf1—e1	Da5×a2

Vit har måst ge tillbaka sin merbonde, men han lyckas i gengäld få i gång ett intressant motspel. Nu blir det svarts tur att övergå till försvar.

27. Te1—e7	a7—a5
28. Dd1—e2	Kg8—f8
29. g2—g4	Lf5—d7
30. Sd3—c5	Ld7—c8
31. Sf4—d5	Sc4—d2!

Ett vackert och effektivt försvarsdrag i en kritisk ställning.

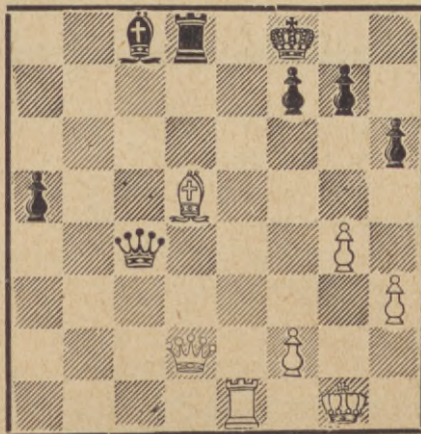
32. De2×d2	Sf6×d5
33. Te7—e5	Da2—a1†
34. Te5—e1	Da1—a3
35. Lf3×d5	Da3×c5
36. c2—c4	

En vacker fälla, som Keres överraskande nog ej genomskådar.

36. — —	Dc5×c4?
---------	---------

Till lika spel och troligt remislut leder 36. —, Le6. 37. Td1. Efter textdraget har vit två eleganta vinstdrag.

Ställning efter 36. —, Dc5×c4.

37. Te1—e8†!

Ett vackert och vinnande drag — det måste erkännas — men ännu starkare 37. Lc 6! (37.—, Ld7. 38 D×a5!). Därpå hade svart säkerligen funnit anledning att ganska snart ge upp. Nu följde ännu 26 drag, som vi meddela i förkortad notation:

37. —, K×e8. 38. De3†, Le6. 39. L×c4, Td6. 40. Lb5†, Ke7. 41. Da7†, Ld7. 42. L×d7, T×d7. 43. D×a5, f6. 44. Kg2, Kf7. 45. Dh5†, Kf8. 46. Dc5†, Te7. 47. Kf3, Kf7. 48. Kf4, Te8. 49. h4, Kg8. 50. Dd5†,

Om det nu befinns att halva kontoret har tbc. (vid skärmbildsundersökningen) vad händer då? Kommer alla dessa att avkopplas från arbetet mitt under semestrar och inkallelser?

Finns det vårdplatser på sjukhusen? Finns det vilohem, som är villiga att ta emot dem, som inte kommer in på sanatorierna? Skulle dessa frågor besvaras med nej, är det tyvärr svårt att inse nyttan med denna undersökning.

Första steget i kampen mot lungsjukdomarna — och alla sjukdomar förresten — är nog att avlöna sjukhuspersonalen, så att denna inte flyr från arbetsfältet. Då först kanske det kunde bli en förnuftigare fördelning av den kvinnliga arbetskraften, som nu hotar att översvämma kontoren till förfång för båda könen. Sjukvården är och förblir Kvinnans naturliga arbetsfält, men . . .

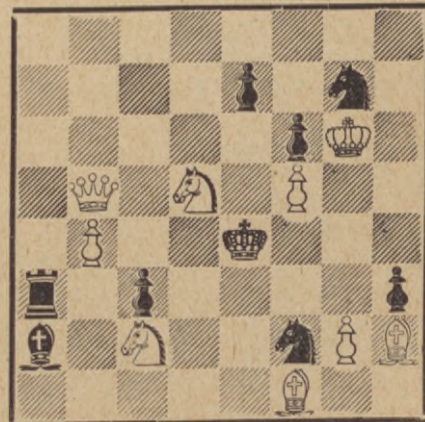
(Karbon i Aftonbladet.)

Kh7. 51. Dd3†, Kh8. 52. Kf5, Kh7. 53. f4, Te1. 54. g5, f×g5. 55. h×g5, h×g5. 56. f×g5, Te8. 57. g6†. Uppgivet.

PROBLEM N:R 101.

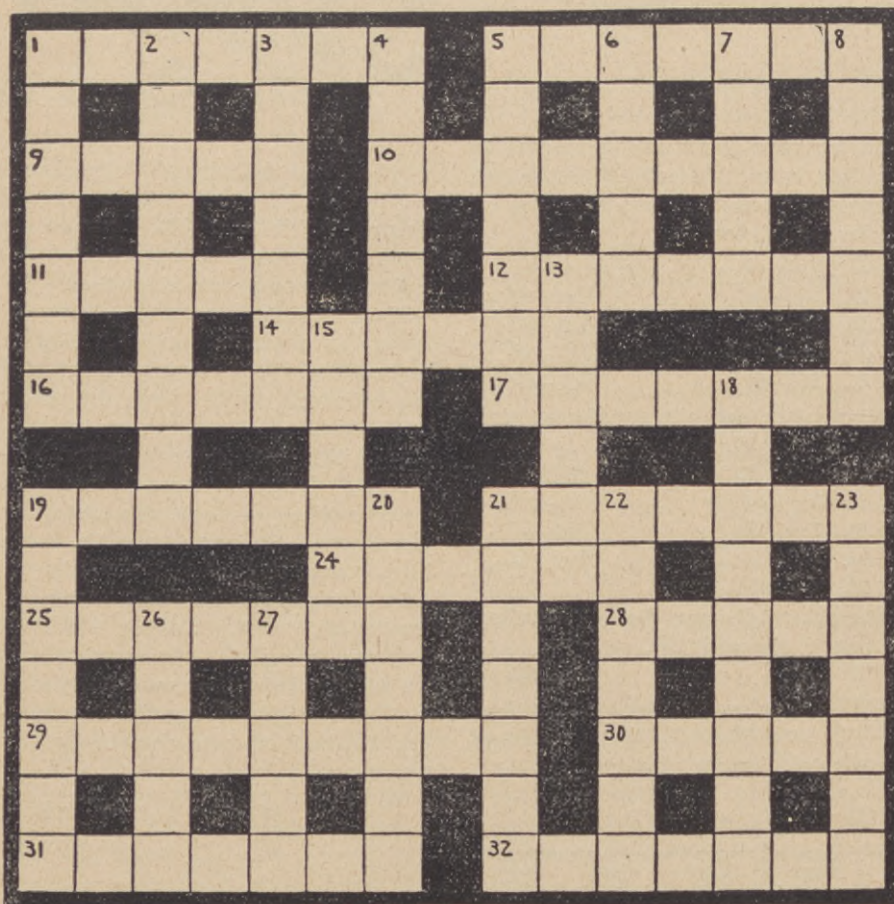
Av M. Karstedt.

Matt i två drag.

LÖSNINGAR. Problem n:r 99: 1. Kg8. Problem n:r 100: 1. Te4.

KORSORD NR 8

VÅGRÄTA ORD.

1. Prins Carl och Kville socken, vad har det för sammanhang? (7)
5. Eget hus och pengar på banken. (7)
9. Vi Philippe Petain . . . (5)
10. Den rektangulära sköna skära, som vi inte var dag på oss bära. (9)
11. Användes under mässa. (5)
12. Gör livet surt för sårakterierna. (7)
14. Noak & Söner. (6)
16. Fy Faraol! (7)
17. Har en ung kung och en urgammal historia. (7)
19. Kloss. (7)
21. Vår nationella frihet är värd försvarets —. (7)
24. Ni vet väl att jolster är en? (6)
25. En som kommer fram med "bengas". (7)
28. "Jag skulle bli slav! Nej, så . . .!" (5) (Fabian Månsson)
29. I den staden finns tvenne djur, ett i vatten och ett i bur. (9)

30. Det kan man göra med näven, skådas i Bergslagen även. (5)
31. Kappa av engelskt snitt. (7)
32. Damm' på skrivbordet, tidningar och cigarettstumpar på golvet, sopor under ottomanen och en tavla på sned. (7)

LODRÄTA ORD.

1. En alltför enkel benämning på en slagkryssare. (7)
2. Noll komma nix. (9)
3. Modernt sätt att förse sig. (7)
4. Hur är en färgrik skildring? (7)
5. En som har anledning att bättra sig. (7)
6. Världen är så stor, så stor, större än *han* nånsin tror. (5)
7. Kryssare tagen för sig. (5)
8. Därförutan vore livet grått. (7)
13. En italienare. (6)
15. Jordens bana kring solen. (6)
18. Borde väl den vara, som vandrar till schavotten. (9)

19. Än lever denne gamle gud, trots trakkasserier och förbud (7)
20. "Nu vilar Etna på de djärva och minnet ler åt deras strid." (7) (Tegnér)
21. Liknas England vid i axelns propaganda. (7)
22. Blir solen först på högsommaren. (7)
23. Högsta röst. (7)
26. Avkomling av ett original. (5)
27. Het på gröten. (5)

LÖSNINGAR

till korsord nr 8 skola vara oss tillhanda senast den 15 sept. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i oktobernumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 8."

Lösning till korsord nr 6.

Första pris 10 kr., till Tage Johansson, Avd. 8, 16, Söderby Sjukhus, Uttaran, andra pris, 5 kr., till Teddy Liljendahl, Surbrunnsgatan 34 1 tr., Stockholm.

Han vann på poäng.

Lektor Bramfelt, ny vid läroverket börjar terminen. Han tecknar först upp namnen på sina adeptor, och när detta gjorts, säger han.

— Ja, nu känner jag era namn, och nu skall ni också få veta mitt. Jag heter elktor Bramfelt. Vid det läroverket, där jag tidigare tjänstgjorde, kallades jag allmänt "Tuppen", och jag skall be att få behålla det namnet hos er också.

KARLSKRONA

MODESALONGEN LIIA

Ronnebygat. 46 Karlskrona Tel. 613

REKOMMENDERAS

Individuell smak! ∞ Billiga priser!

**GÖR INGET VAL AV EKIPERING
FÖRRÄN NI TAGIT DEL AV**

ÖRNEENS

alltid rikliga och gedigna sortiment.
Landbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 15 22

KIRUNA

ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)

Tel. 109 Tel. 109

TÄRTOR — EFTERRÄTTER

A.-B. EDVIN MARTINSSONS JÄRNAFFÄR

Telefon 4 KIRUNA
STOR SORTERING. LÄGSTA PRISER.
— SPORTARTIKLAR!—

Lastbilskörningar utföras

Rekommenderande oss i allmänhetens benägna hägkomst.

KIRUNA LASTBILSCENTRAL-
FÖRENING M. O., U. P. A.

Tel. 11 88

KOLVA

GUTTSTABRYGGERI KOLVA

Rekommenderar sina välkända tillverkningar av MÅLTIDSDRICKA tappat å 5 o 10 liters glasflaskor samt LÅSKEDRYCKER och VICHYVATTEN

Telefon Kolsva 21

KRISTIANSTAD

A.-B. BJÖRKLUND & C:os NEJLIKEODLINGAR I HAMMAR KRISTIANSTAD

Landets största specialodling i sitt slag. Nejlikor i alla variationer erhållas hos varje blomsterhandlare i riket.

MALMBERGET

10 ÄR TELEFONNUMRET

FÖR MODERN HÄRVÄRD

Jonassons Herr- & Damfrisering

MALMBERGET

Chefen: — Vem är det som skriker så att det ekar här?

— Det är kontorschefen, direktörn. Han talar med London.

Chefen: — Hälsa honom, att han kan gärna använda telefon, när han gör det.

MALMBERGET

BESÖK ÖHLÉNS!

Stor sortering i grövre och finare skodon.

E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.
Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

NORRKÖPING

FIRMA MARTIN JANSSON

Godsgatan 11. Telefon 244 98

— NORRKÖPING —

Säljer: Byggnadsmaterial.

Utför: Asfalt- o. Isolationsarbeten,
Massagolv m. m.

KNUT HAGBERG Fabriksaktiebolag

Norrköping

TILLVERKAR FINARE KVALITÉER AV HERRTYGER

Firma W. MALMKVIST

Lindöv. 55, Norrköping. Tel. 219 54, 263 54
Av statens industrikommission utsedd som A-grossist i lump-, metall- och järnbranschen. Köper till högsta dagspriser: Järn- och Metalls-krot, Spislar, Motorer, Maskiner, Ångpannor, Tågvirke, Tagel, Lump, Stickylle, Tomfat m.m. Säljer: Spislar Kaminer, Tvättgrytor, Staketstolpar, Stängselnät, Stängseltråd, Järngrindar, Järndörrar, Takplåt, Kätting, Räls, Balk, Järnrör till vatten-, avlopps- och värmeledningar samt växt-husanläggningar, Remskivor, Axlar, Lager, Skruvstycken m. m.

NORRKÖPING

A.-B. Björklund & Wedin

RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR

Kontor och Lager:

V. S:t Persgatan 15 Tel. 283 32, 283 21
NORRKÖPING

Reparationer och Nyanläggningar

NÄSSJÖ

VELOCIPEDER, delar och tillbehör till lägsta priser. - Katalog och prislister erhålles vid begäran.

WALTER ÄHLIN, Nässjö
Tel.: Affären 728, Bostaden 472

NÄSSJÖ TRICOTFABRIK

rekommenderar sin tillverkning av

alla slags trikåvaror.

i såväl Lahmans som billigare kvalitétéer.

PITEÅ MED OMNEJD

Dr. P. H. Söderbaum

Storgat. 50

Tel. 15 20

Piteå

SKELLEFTEA

FORSLUND & SÖNER

Köpmangatan 4 - Tel. 106 58

Utför alla slags transporter

Rekommenderas

BETALD ANNONSPLATS

SUNDSVALL

NORRLANDS TRAVSÄLLSKAP

avhåller å Bergsäckers Travbana, Sundsvall, travtävlingar c:a 30 sönd. under Mars-Oktober 1944. Totalisator, Restauranter, Högtalarmusik. Telefoner: Kontoret 42 70 — Banmäst. 53 30.

Klintens Handelsträdgård

SUNDSVALL

Telefon 38 03

Telefon 38 03

Säg det med blommor!

BETALD ANNONSPLATS

TRANÅS

**S. M. ANDERSSONS
MEK. VERKSTAD**
Säbyvägen 2. — Tel. 2401
Utför mek. arbeten och reparationer.
Rep. av tramp- och motorcyklar. Väl-
sorterat lager av cyklar och delar stän-
digt i lager.

VÄXJÖ

Sund och ekonomisk varuförmedling
har konsumenterna genom sina
egna butiker.

Konsumtionsföreningen
VÄXJÖ

**FOLKETS HUS
BAGERIETS**

tillverkningar äro de BÄSTA
Tel. 1455. Bäckgat. 13. Växjö.

ÖREBRO

Hushållsskolan MARGARETA

ÖREBRO
Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
1:a kl. Matsalar
Festväning och Matvaruaffär
Elever mottagas

ÖRNSKÖLDSVIK
med OMNEJD

J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED Tel. 400 22

Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
Socker av egna tillverkningar.

Ring 20 54

vid behov av transporter

SVEN NILSSONS AKERI
Nygatan 9. Alla transporter ut-
förs snabbt och säkert.

Dr. Gustaf Lindström

Lasarettet. Örnsköldsvik.

GYNNA TIDNINGENS ANNONSÖRER!

ÖSTERSUND

På upptäcktsfärd

efter goda varor till lämpliga priser i t. ex.

UNDERKLÄDER

STRUMPOR

SKJORTOR

SLIPSAR o. d.

gå till

konsums manufakturaffär

Prästgatan 45, Östersund. Telefon 88.

Östersunds Konsumtionsförening

IVARSSONS Auto- El. Verkstad

Prästgatan 44 Telefon 1234

Specialaffär för allt elektriskt och för
motorfordon

LADDNINGSSTATION

Finns det

något ombud för "STATUS" på Eder ort?

Om inte — insänd omedelbart nedanstående kupong
och begär kommissionärsvillkor. Vår adress är:

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15 Stockholm Tel. 41 39 99

Undertecknad anmäler sig som kommissionär och
begär kommissionärsvillkor.

Namn:

Adress:

Postanstalt:

(Obs! Endast ordentliga och vederhäftiga försäljare göra sig besvär).

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 "
S/S "Polaris"	3775 "
S/S "Jupiter"	3200 "
S/S "Sirius"	3100 "
S/S "Orion"	3000 "
S/S "Atair"	2990 "